

ĮVYKIAI, PROBLEMOS, NUOMONĖS

JUSTINAS STAUGAITIS PRIMINĖ APIE SEINŲ KUNIGŲ SEMINARIJOS 190 METŲ ĮKŪRIMO JUBILIEJŲ – Petras Maksimavičius	3
BALTŲ VIENYBĖS DIENA – Jurgita Stankauskaitė	8
DEŠIMTASIS ALEKSŲ GIMINĖS SUVAŽIAVIMAS – Valentinas Aleksa	14
TARP ASTEROIDŲ SUKASI IR „LAZAUSKAITĖ“	23
SENIAUSIAS LIETUVIŠKAS DESERTAS ĮAMŽINTAS PAŠTO ŽENKLE	24

MŪSŲ INTERVIU

NEEILINĖ MOKYKLA – Irena Gasperavičiūtė	5
--	---

TIKĖJIMAS

EUROPOS LIETUVIŲ DVASININKŲ SUVAŽIAVIMAS – ses. Pranciška Neringa Bubelytė FDCJ	9
--	---

KULTŪROS BARUOSE

XIV KAPELŲ ŠVENTĖ – Dalia Astrauskienė	10
ANKSTYVĄ RUDENĮ SUVALKUOSE... – Birutė Burdinaitė-Ołow ...	12

JUBILIEJAI

VĪDUGIRIŲ MOKYKLOS PRAEITIES SKAMBUČIO AIDAI – Gražina Kibyšienė	16
---	----

IŠ MŪSŲ PRAEITIES

VATIKANO RADIJO LAIDOMS LIETUVIŲ KALBA – 75 METAI. ISTORIJA IR KONTEKSTAS – Jonas Malinauskas	18
---	----

IŠĖJĘ NEGRĮŽTI

IŠKELIAVO VISŲ MĖGTAS NENUILSTANTIS KALVIS IR ŪKININKAS VYTAUTAS PETRUŠKEVIČIUS – Janina Macukonienė	20
--	----

SKELBIMAI

SPAUDA RAŠĖ

LIETUVOS ŽINIASKLAIDA	26
-----------------------------	----

Viršeliuose:

- Perlų skarelė (Valdo Žilionio nuotr.)
- XIV kapelų šventės akimirka (Roberto Sloviko nuotr.)

REDAKCIJOS ADRESAS:

16-515 Puńsk, ul. A. Mickiewicza 23
tel./faks. 87 5161 416
www.e-ausra.pl
ausra@o2.pl

LEIDŽIA:

Lenkijos lietuvių draugija
16-500 Sejny, ul. 22 Lipca 9
tel./faks. 87 5162 125

Vyr. redaktorė – Irena Gasperavičiūtė
Redakcijos sekretorius – Petras Vitkauskas
Stilistė, korektorė – Birutė Burdinaitė-Ołow
Techn. redaktorė – Aldona Jonušonytė

KORESPONDENTAI: Petras Maksimavičius,
Eugenija Pakutkienė, Jurgita Stankauskaitė

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2016-10-12.

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos
nuožiūra.

„Aušros“ redakcijos sąskaita:

BS Sejny O/Puńsk, ul. A. Mickiewicza 52,
16-515 Puńsk
Nr. 33 93540007 0070 0000 0198 0008
SWIFT / BIC kodas: POLU PL PR

Lenkijos lietuvių draugijos sąskaita:

BS Sejny, ul. Marchlewskiego 1, 16-500 Sejny
Nr. 23 93540007 0000 0000 0198 0002
SWIFT / BIC kodas: POLU PL PR

RUCH S.A. vykdoma prenumerata

Spausdinto leidinio prenumeratą galima užsakyti
tiesiogiai interneto tinklapyje www.prenumerata.
ruch.com.pl. Kilus klausimų, prašom rašyti el. p.
adresu prenumerata@ruch.com.pl arba skambinti
„RUCH“ Klientų aptarnavimo centrui tel. 22 693
70 00 arba 801 800 803 (darbo dienomis 7-17 val.).
Skambučio kaina priklauso nuo operatoriaus.

Zrealizowano dzięki dotacji Ministra Spraw
Wewnętrznych i Administracji.

Ministerstwo
Spraw Wewnętrznych
i Administracji

Projektą iš dalies remia
Spaudos, radijo ir tele-
vizijos rėmimo fondas
(26-27 psl.).

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Mieli skaitytojai!

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Užklupo mus liūtingas spalvis, skatinantis užsidaryti namuose ir pratūnoti tamsos laikotarpį. Laimė, įvairių įvykių gausa neleidžia per daug snūduriuoti. Štai spalio 1 d. Seinuose vykusį Kapelių šventę pritraukė tiek daug žiūrovų, kad pirmadienį ką besutikus galima buvo išgirsti pagrindinį išpūdį: „Tiek buvę žmonių, kad neįmanoma buvo patekti į salę“. Apie renginį plačiau skaitykite Dalios Astrauskienės straipsnyje.

Lenkijos lietuvių draugija ruošiasi eiliniam XVII Suvažiavimui, rengia rinkiminiuosius susirinkimus Seinuose (spalio 9 d.), Punske (spalio 16 d.), Vidugiriuose (spalio 23 d.) ir Žagariuose (spalio 30 d.). Tiksliau apie vietą ir valandą bus pranešta. Aktyviai dalyvaukime susirinkimuose ir Suvažiavime. Tai svarbus įvykis mūsų gyvenime. Lenkijos lietuvių draugija – pati seniausia organizacija, kuri rūpinasi ir mūsų teisių užtikrinimu, ir švietimu, organizuoja kultūrinius renginius, leidžia „Aušrą“, „Aušrelę“, „Suvalkietį“ bei knygas apie mūsų kraštą, remia Suvalkų lietuvių klubą „Vienybė“.

Šiame „Aušros“ numeryje dar rasite praužusių švietimo įstaigų jubiliejų aidų. Apie Punsko licėjų kalbuosi su jo buvusia direktore Maryte Černeliene. Ji su Lenkijos lietuvių švietimu susipažino ne tik 10 metų dirbdama direktore, bet ir vėliau, kai tyrinėjo archyvus, rašydama disertaciją Lenkijos lietuvių švietimo istorijos tema.

Apie Vidugirių mokyklą pasakoja Julija Ališauskaitė-Gasparavičienė. Ji, gyvendama Paliūnų kaime, lankė šią mokyklą, o vėliau, nuo 1971 iki 1976 metų, čia dirbo mokytoja. Beje, jos mama Mikasė Sutrinavičiūtė-Ališauskienė irgi yra mokiuisis būtent Vidugirių mokykloje.

Smagių akimirų su „Aušra“!

Justinas Staugaitis priminė apie Seinų kunigų seminarijos 190 metų įkūrimo jubiliejų

PETRAS MAKSIMAVIČIUS

Nors trumpam dar sugrįžkime į renginį, kuris buvo skirtas vysk. Justino Staugaičio 150-osioms gimimo metinėms ir vyko buvusiuose Seinų kunigų seminarijos rūmuose. „Aušros“ 18 nr. Irena Gasperavičiūtė jau rašė apie minėjimo eigą ir prasmę, todėl nekartosiu jos teisingų išvalgų. Norėčiau labiau dėmesį atkreipti į platesnį minėjimo kontekstą.

Kuo šis minėjimas ir parodos atidarymas buvo išskirtiniai? Visų pirma tuo, kad vyko Seinų kunigų seminarijos įsteigimo 190-ųjų metinių proga, minėjimas suorganizuotas istorinėse seminarijos patalpose ir buvo skirtas ne vien lietuvių bendruomenei, kuriai J. Staugaitis ir taip neblogai pažįstamas, bet ypač tiems, kas domisi Seinų istorija ir dėl įvairių priežasčių XIX–XX a. sandūros šio krašto praeitis jiems mažiau žinoma. Reikia pabrėžti dar vieną svarbų momentą. Minėjimą surengti istoriniuose rūmuose, kuriuose mokėsi vysk. J. Staugaitis, pasiūlė ir paskatino pats Seinų parapijos klebonas kun. Zbignevas Bzdakas (Zbigniew Bzdak). Kodėl visa tai, ką išvardijau, svarbu? Lenkijos istoriografijoje nedaug rasime informacijos apie beveik 100 metų trukusią Seinų kunigų seminarijos veiklą. Daugiau jos lietuvių literatūroje, ypač seminarijos auklėtinių atsiminimuose. Žinoma, yra išlikusių archyvinų dokumentų, tačiau ligi šiol labiausiai jais domėjosi Lietuvos istorikai. Vienas jų, geriausias Seinų kunigų seminarijos

praecities žinovas dr. Algimantas Katičius, dalyvavo minėtame renginyje ir skaitė pranešimą.

Kodėl lenkų istorikų dėmesys seminarijos praeičiai nėra didelis? Todėl, kad ši mokymo įstaiga didžiausią vaidmenį suvaidino ne Lenkijos, bet Lietuvos bažnytniame, kultūriniame, politiniame ir kitokiam gyvenime. Tačiau verta priminti, kad Seinų kunigų seminarijoje mokėsi žinomas, nors kartais kontroversiškai vertinamas, arkivyskupas Romualdas Jalbžikovskis (Romuald Jałbrzykowski). Jo vardu pavadintas dabartinis Seinų miesto muziejus. Seinuose mokėsi taip pat palaimintuoju paskelbtas kun. Mykolas Piaščinskis (Michał Piaszczyński) ir daug kitų iškilų asmenybių. Taigi, atrodo, ir vieniems, ir kitiems yra kuo pasidžiaugti. Tai kodėl tą istorinį pastatą lietuviai vadina Seinų kunigų seminarijos rūmais, o lenkai – dominikonų vienuolynu? Vieni ir kiti teisūs. Dominikonai organizavo jų statybą, o vietos gyventojai, lietuviai ir lenkai, statė, aukojo. Amžiams bėgant rūmai tarnavo ne tik dominikonams. Čia veikė įvairios įstaigos, o kunigų seminarijos gyvavimo laikais jie tiesiog buvo vadinami seminarija. Trūksta platesnio požiūrio į bendrą istoriją. J. Staugaičiui skirtas minėjimas ir buvo bandymas atsakyti į klausimą, kodėl tas pats pastatas skirtingai vadinamas. Tai buvo bandymas parodyti, kad pažindami Seinų kunigų seminarijos istoriją geriau suprasiame ir šiuolaikinių lietuvių ir lenkų

Groja Raimundas Venslauskas

Petro Maksimavičiaus nuotr.

santykių šiame krašte vingrybes. Juk ligi šiol ypač vietiniame diskurse nusistovėjęs požiūris, kad Seinų kunigų seminarija, XX a. pradžioje tapusi svarbiu lietuvių intelektualiniu centru, kėlė pavojų gyvybingiems šio krašto lenkų interesams. Gal ir kėlė, tačiau į tas grėsmes reikėtų žiūrėti per istorinio proceso prizmę ir laikyti tai intelektualine „grėsme“, o ne „fizine“, kaip dar vis bandoma aiškinti ir bauginti. Man atrodo, kad J. Staugaičio gyvenimo istorija tai aiškiai parodo. Konferencijos metu išskirti trys J. Staugaičio gyvenimo tarpiniai: Seinų kunigų seminarijos klierikas, Lietuvos valstybės kūrėjas ir vyskupas, ginantis tikinčiųjų ir silpnesniųjų interesus. Visa tai atspindėjo minėjime.

Parodą surengė LR Seimo

Švietimo, kultūros ir mokslo komitetas, o kad ji pasiektų Seinus ir patektų į seminarijos (vienuolyno) rūmus, nemažai prisidėjo LR konsulato Seinuose vadovas V. Stankevičius. Taigi parodą rengė Lietuvos valstybės institucijos, kadangi J. Staugaitis buvo ne tik vyskupas, bet žymiai anksčiau, kol Popiežius išventino ganytoju, labai aktyviai ir efektyviai dalyvavo atkuriant Lietuvos Nepriklausomybę ir įtvirtinant valstybingumą. J. Staugaitis – Vasario 16-osios, Lietuvos Nepriklausomybės Akto signataras. Vėliau ėjo Seimo pirmininko, vicepirmininko pareigas, rengė Lietuvos Konstituciją ir kt.

Minėjime dalyvavo didelis būrys dvasininkų, kadangi J. Staugaitis solidžią duoklę atidavė taip pat Katalikų Bažnyčiai. Eidamas atsakingas valstybėje pareigas, nuolatos pabrėždavo garsiosios Popiežiaus enciklikos *Rerum novarum* svarbą formuojant valdžios požiūrį į eilinius piliečius, ypač tuos labiau skurstančius, reikalaujančius daugiau dėmesio ir pagalbos. Todėl, tapęs vyskupu, jis steigė ne tik naujas parapijas, bet taip pat globos ir senelių namus, švietimo centrus.

Na ir paskutinis svarbus momentas, susijęs su Seinais. J. Staugaitis mokėsi Seinų kunigų seminarijoje ir būtent čia susiformavo jo esminiai charakterio bruožai, požiūris į žmogų, jo prigimtines teises. Toji aplinka, be jokios abejonės, paveikė jo santykį į tautinę tapatybę, gimtąją kalbą, gimtinę. J. Staugaitis matė ir jautė Seinų krašto išskirtinę padėtį ir čia gyvenančių žmonių nelenigus pasirinkimus. Jam gyvenant ir

dirbant Seinuose kilo dviejų tautinių atgimimų bangos, kurios versdavo žmones apsispręsti būti vienoje ar kitoje pusėje. Kartais tai buvo dramatiški sprendimai. Vėliau, baigęs Seinų kunigų seminariją, J. Staugaitis, matyt, bandė tuos procesus subalansuoti. Matydamas, kad trūks-ta lietuviams švietimo, o kunigams įrankių kelti žmonių solidarumo ir bendruomeniškumo jausmą, ėmėsi įvairių iniciatyvų. 1905 m. jis įsteigia „Žiburio“ draugiją. Draugijos tikslas buvo šviesti lietuvius lietuviybės ir katalikybės dvasia per lietuviškas mokyklas, knygynus, teatrus, koncertus. Jeigu ne jis, vargu ar 1918 m. Seinuose būtų pradėjusi darbą „Žiburio“ gimnazija. 1909–1913 m. J. Staugaitis Seinų mieste redagavo „Vadovą“. Spausdino vyskupijų nurodymus, sprendimus, įvairiems atvejams skirtus pamokslus, žymių teologų kalbas, straipsnius religijos klausimais, maldas, svarstė kalbos dalykus ir kt. Taigi Staugaičio įnašas į Seinų krašto švietimą yra didžiulis.

Po parodos atidarymo jau neformalioje aplinkoje vyko diskusija, kaip buvusios kunigų seminarijos rūmus (vienuolyną) užpildyti „turiniu“. Maloniai nustebino teiginiai, kad tokio pobūdžio renginiai ugdo visuomenę, naikina neigiamus stereotipus, kadangi „Seinų visuomenė nieko nežino“ nei apie J. Staugaitį, nei kitas lietuviams svarbias asmenybes.

Išskirtinai reikėtų paminėti Seinų klebono išsakytą mintį, kad apie tokias asmenybes kaip J. Staugaitis reikėtų daugiau pasakoti, ypač jauniui. Klebonas prašė esant galimybių parengti straipsnius lenkų kalba ir pristatyti plačiai visuomenei Seinų kunigų seminarijos ir jos auklėtinių likimus. Jam pritarė ir Telšių vyskupas Jonas Boruta, ragindamas visada vadovautis Evangelija ir į savo kaimynus žiūrėti kaip į brolius ir seseris bei kartu kurti brolišką ir krikščionišką Europą.

Neeilinė mokykla

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Šiais metais Lenkijos lietuvių bendruomenėje gausu jubiliejų. Taigi dar grįžkime mintimis į Punsko Kovo 11-osios licėjų. Šios svarbios švietimo įstaigos įkūrimą, istoriją, jai grėsusį uždarymo pavojų yra tyrinėjusi jos buvusi auklėtinė, vėliau mokytoja ir direktorė, istorijos mokslų daktarė Marytė Černelienė, Kauno Vytauto Didžiojo universitete apsigynusi daktaro disertaciją Lenkijos lietuvių švietimo istorijos tema. Švenčiant Punsko Kovo 11-osios lietuvių licėjaus 60 metų jubiliejų jos skaitytą pranešimą apie šios mokyklos nueitą kelią spausdinsime artimiausiuose „Aušros“ numeriuose. O dabar su buvusia direktore Maryte Černeliene kalbamės apie licėjų jos vadovavimo laikų darbą ir mokyklą, žiūrint iš laiko perspektyvos.

Irena Gasperavičiūtė: 1991–2001 metais Jūs buvote Punsko licėjaus direktorė. Šis laikotarpis – tai vienas iš šešių mokyklos gyvavimo dešimtmečių, vadinasi, nemaža dalis istorijos. Kuo jis svarbus Jums?

Marytė Černelienė: Prasidėjo dar didesnės atsakomybės, daug pastangų reikalaujantys metai. Tačiau šis laikotarpis suteikė ir naujų galimybių – bendrauti ir bendradarbiauti su įdomiais žmonėmis, įvairiomis asmenybėmis. Dirbdama eiline mokytoja, tokių galimybių nebūčiau turėjusi. Lietuva jau buvo atgavusi nepriklausomybę, tad mokykla galėjo bendradarbiauti su Lietuvos švietimo ir mokslo įstaigomis, lietuvių meno ir kultūros kūrėjais bei atlikėjais, rezistencijos gyvaisiais liudininkais, dvasininkais.

Moksleiviai turėjo galimybę pabendrauti su gyvaisiais naujausios Lietuvos istorijos liudininkais.

I. G.: Kas sunkiausia mokyklos direktoriaus darbe – juolab kad ta mokykla yra vienintelė tokia visoje Lenkijoje?

M. Č.: Tai neeilinė mokykla, kuri turi vykdyti visą Lenkijoje galiojančią licėjų programą, lietuvių kalbos ir literatūros, Lietuvos istorijos kursą bei išugdyti sąmoningą tautietį ir gyvenamos valstybės pilietį. Visa tai įgyvendinti sudėtinga, kai popamokinei veiklai mokyklos biudžete neskiriama lėšų. Atsikurianti Lietuvos valstybė nebuvo abejinga mūsų mokyklos poreikiams – rėmė literatūra, vadovėliais, rėmė moksleivių pažintines, kultūrinės išvykas į Lietuvą, kvietė moksleivius dalyvauti Lietuvoje organizuojamuose konkursuose, Lietuvoje studijuojantiems absolventams teikdavo stipendijas. Šios mokyklos vadovas turėjo pats rūpintis ne tik pedagoginiais, bet ir administraciniais bei ūkiniais reikalais. Direktoriaus pavaduotojo nebuvo. Visą minėtą darbą kitose mokyklose atlikdavo du arba trys asmenys. Dėl nedidelio moksleivių skaičiaus mokyklai direktoriaus pavaduotojo neskirdavo, nors darbus reikėdavo atlikti ne mažesnius kaip kitose didesnėse mokyklose.

Licėjaus darbą apsunkindavo ir tai, kad jis nuo gyvavimo pradžios neturėjo savo mokomųjų patalpų. Pagrindinei mokyklai priklausančiame pastate buvo įsikūręs licėjus ir muzikos mokykla. Dėl šioms trimis mokykloms didaktinių patalpų trūkumo (mokyklos buvo pavaldžios skirtingoms

savivaldos įstaigoms) bendradarbiauti nebuvo lengva. Todėl jau tada mokyklos bendruomenė pradėjo brandinti mintį, kad vieninteliui Lenkijoje lietuvių licėjui reikalingos savarakiškos didaktinės patalpos. Ši svajonė didelių pastangų dėka tapo realybe tik vėlesniais metais.

I. G.: 1992 metais Punsko licėjui suteikiamas Kovo 11-osios vardas. Kodėl būtent šis vardas? Kieno tai sumanymas? Ar prisimenat vardo suteikimo iškilmes? Kuo jos buvo ypatingos?

M. Č.: Pasaulyje, už Lietuvos ribų, tada buvo tik dvi vidurinės mokyklos lietuvių dėstomąja kalba: Vasario 16-osios gimnazija Hiutenfelde ir Punsko licėjus. Lietuvai atkūrus nepriklausomybę 1990 metų kovo 11-ąją, kilo mintis mūsų mokyklai suteikti vardą, susijusį su kita labai svarbia Lietuvos valstybingumui data. Kas pirmas šią mintį pateikė, tiksliai neatsimenu. Mokyklos bendruomenė idėją rėmė. Tai garbingas ir mokyklą įpareigojantis vardas. 1992 metų kovo 11-ąją dalyvaujant svečiams iš Lietuvos ir Lenkijos bei gausiai susirinkusiai šio krašto visuomeninei mokyklai buvo suteiktas Kovo 11-osios vardas.

I. G.: Viena svarbesnių užduočių, norint išsaugoti mokyklą gyvą, yra kelti jos prestižą visuomenėje. Kaip Jūs to siekėte? Kokių buvę trūkžių, sunkumų?

M. Č.: Mokykla – tai gyvas organizmas, kuris reikalauja pokyčių pagal

laikmečio galimybes. Visų bendrojo lavinimo licejų pagrindinė užduotis – suteikti vidurinį išsilavinimą ir parengti tolesniam mokslui, studijoms aukštesnioje, aukštesniosioje ir profesinėse mokyklose. Punsko licejui svarbus ir tautiškumo ugdymas. Šioms užduotims kuo geriau įgyvendinti, o tuo pačiu ir stiprinti visuomenės domėjimąsi mokykla, ieškujome naujų galimybių, kurios pridėtų mokyklai patrauklumo. Norėjome, kad moksleiviai galėtų kuo daugiau plėsti savo žinias ir gebėjimus. Daug dėmesio skyrėme didaktiniam procesui. Kai moksleivių skaičius mokykloje siekė 130 ar net per 150 ir licejuje buvo po dvi lygiagrečias klases, su bendraminčiais ieškojom naujų galimybių, kurios sudarytų kuo geresnes sąlygas pasiruoti tolesniam mokslui. Mokymo planui tapus lankstesniam, siūlėme vienoje klasėje organizuoti sustiprintą vieno tikslųjų dalykų mokymą, o kitoje – humanitarinio. Šis sumanymas sunkiai skynėsi kelių mūsų visuomenėje ir teko grįžti prie vienodo mokymo abiejose klasėse.

Kai Lenkijos švietimo sistemoje atsirado techninis licejus, supratome, kad mūsų moksleiviams tai nauja galimybė plėsti savo žinias ir gebėjimus, kurie reikalingi kasdieniame gyvenime. Turint dvi lygiagrečias klases, vienoje iš jų, be bendrojo lavinimo dalykų, kurie dėstomi bendrojo lavinimo licejuje, techniniame licejuje buvo dėstomi verslo pagrindai, interpersonaliniai santykiai, biuro darbai. Tokie gebėjimai jaunam žmogui padeda tvarkyti savo verslą, vadovauti įmonei.

Siekdami patrauklumo sumanėm naują sporto pamokų planą – vienos tradicinės sporto pamokos metu visus moksleivius mokyti pagrindinių šokių, kurie kiekvienam kasdieniame gyvenime praverčia. Tai padaryti galėjome, nes sporto pamokų plane buvo numatytas ir šokių, choreografijos elementų mokymas. Tokiu būdu kiekviena klasė turėjo ritmiką – šokių pamoką. Ją vedė profesionali choreografė. Todėl visi moksleiviai (ne tik tie, kurie lankė

popietinius šokių būrelius) susipažino su pagrindinių šokių žingsniais.

Punsko licejuje labai svarbus auklėjamasis darbas, kuris vyksta ne tik per pamokas, bet ir popietinėje veikloje. Džiugino tautinių šokių ansamblis, dramos būrelis, kuris statydavo istorines dramas apie Lietuvos praeitį, lietuvių tautos politinio savarankiškumo reikšmę, dramas, kuriose gvildenamos tautų santykių, žmogaus gyvenimo prasmės, tautinio sąmoningumo problemas. Mokyklos jaunimo choras, kuriam pavyko suburti didelę dalį moksleivių ir surasti puikiai su jaunimu gebantį dirbti vadovą, savo dainomis džiugina visuomenę ir ugdo jaunimo bendruomeniškumo jausmą.

I. G.: Pastaraisiais metais girdime, kad Seinų apskrities savivaldybė reikalauja iš direktorės, kad taupyti, mažinti pamokų skaičių. Skaitydami interviu su buvusia direktore Irena Bobiniene sužinojome, kad ir jos vadovavimo laikais buvo problemų su Seinų savivaldybe, kuri privalo išlaikyti licejų – vis reikalauta taupumo. Kaip buvo Jūsų laikais? Kam tuomet buvo pavaldus licejus? Kaip sekėsi sutarti su tuometine savivaldybės vadovybe?

M. Č.: Man pradėjus dirbti direktore, licejus priklausė Suvalkų švietimo kuratorijai. Kuratorija skirdavo finansus, jų panaudojimą kontroliavo ir vykdavo didaktinę priežiūrą. Nuo 1999 metų licejus perėjo Seinų apskrities kompetencijai. Seinų apskritis pagal gaunamą subvenciją mokyklą išlaikydavo. Švietimo kuratorijai pasiliko didaktinė priežiūra. Tiek švietimo kuratorija, tiek Seinų apskrities vadovybė taupymo sumetimais mažindavo finansus. Reikėjo važiuoti ir argumentuotai diskutuoti, kad gautume įstatymuose numatytą dalį. Bendrabučiu reikėjo generalinio remonto, tačiau nepavyko jo padaryti. Atliekami buvo tik nedideli kosmetiniai darbai.

I. G.: Gyventi tautinės mažumos sąlygomis nelengva – visą laiką reikia budėti. Ar Jums vadovaujant Punsko Kovo 11-osios lietuvių licejui buvo kilęs pavojus panaikinti šią mokyklą?

M. Č.: Tokio pavojaus tiesiogiai neįėjau. Tačiau susidurdavau su kai kurių švietimo kuratorijos darbuotojų, Seinų apskrities tarėjų nuogąstavimu, kad ši mokykla jaunimui uždaro kelius tolesniam mokslui. Priešingą nuomonę apginti nebuvo sudėtinga, nes argumentų tam teikia mokyklos absolventų likimai.

I. G.: Esu girdėjusi jaunas žmones kalbant: „Neisiu į Punsko licejų, jau pakankamai moku lietuvių kalbą ir daugiau man jos neberekės.“ Ką pasakytumėt taip kalbančiam jaunam žmogui?

M. Č.: Mokyti savo gimtąją kalbą gyvenantiems kitakalbių apsuptyje yra didelė dovana, kurią gavome iš ankstesnių kartų didelių pastangų dėka. Tai sukurta daugelio darbščių ir talentingų žmonių darbu bei pastangomis. Mokymasis Punsko licejuje – tai dalijimasis bendrų pastangų vaisiumi. Jeigu tu priklausai tautai, tapatiniesi su tam tikra kultūrine bendrija ir nori išlikti tos tautos atstovas, reikalingas solidarumas. Kai nėra prierašumo, ryšio su kalba, kultūra, žmogus tolsta nuo savo tautos. Punsko licejus kaip tik yra ta vieta, kuri padeda jauniems žmonėms tautiškai subręsti, o vėliau nepaskęsti globaliame pasaulyje. Kiekvienas licejus, kur jis bebūtų, kokio kalba būtų mokoma, mokymo programą vykdo daugmaž panašiai. Turint mokyklą arti namų ir pasirenkant esančią už 30 kilometrų, kasdien iš paros prarandama apie 3 valandas laiko, kurias galima būtų skirti mokymuisi. Tai jau daugiau nei nepraktiška.

I. G.: O gal nuolatinė kova dėl lietuviško licejaus yra

Punsko licėjaus buvę ir esamą direktoriai. Iš kairės: J. S. Paransevičius, A. Uzdila, I. Bobinienė, M. Černelienė, I. Marcinkevičienė

paprasciausias prasimanymas? Gal iš tikrųjų mūsų visuomenėje jis visai nereikalingas? Kitaip sakant, kaip Punsko licėjus keitė mūsų visuomenę, kokį vaidmenį jis jau yra atlikęs?

M. Č.: Punsko licėjaus vaidmuo mūsų visuomenei labai svarbus, neįkainojamas. Daug žmonių galėjo įsigyti vidurinį išsilavinimą savo aplinkoje, o vėliau ir aukštąjį, aukštesnįjį, pakilo jų gyvenimo kokybė. Jaunimas iš lietuviškų kaimų tapo puikiais verslininkais, mokytojais, gydytojais, teisininkais, rašytojais, mokslininkais, pavyzdžiais ūkininkais, įgijo įvairių profesijų, reikalingų šiame krašte. Ši mokykla atvėrė kelią į Europą ir pasaulį. Licėjus – tai Lenkijos lietuvių inteligentijos branduolio ugdytojas. Tai kultūros centras, tautiškumo ugdymo židinys. Jeigu nebūtų licėjaus, mūsų miestelis, lietuviškos gyvenvietės daugeliu atžvilgių, tarp jų

ir tautiniu, būtų daug skurdesnės.

Gyvename laikais, kai madinga tampa manyti, kad lietuviškumas, tautiškumas – tai pasenęs prietaras, senamadiškas dalykas, ir vaikomasi visokiausių globalizacijos idėjų. Tačiau globalizacijos idėja, globali tauta – kvėpia sovietizmu. Ši idėja pasmerkia tautą išnykimui. Nejaugi ir į šio krašto žmonių sąmones skverbiasi minėta idėja,

nevertinamos savos šaknys ir ieškoma „geresnių mokslų“ svetimoje aplinkoje?

I. G.: Žiūrint iš laiko perspektyvos, kaip manot, kas Jums labiausiai pasisekė dirbant licėjyje? O ką savo darbe dabar padarytumėte kitaip?

M. Č.: Dirbdama licėjyje patyriau daug malonių, džiugių akimirky. Manau, kad ir darbų gražių nuveikėme, ir daugelyje sričių gerų rezultatų pasiekėme. Apie tai liudija absolventų likimai. Apie kai kuriuos darbus jau kalbėjau. Iki šiai dienai išliko geri santykiai su buvusiais mokiniais ir jų tėvais. Jaunimas žavi sumanumu, kūrybiškumu. Reikia tik būti atviram, širdim mylėti, neveidmainiauti, kad mokiniai pasitikėtų, ir santykiai bus puikūs, padidės galimybė daugiau išmokti ir daug darbų kartu nuveikti.

Licėjyje visada stengiausi darbus atlikti kuo geriau, kiek tik sugebėjau.

Kartais, kad ir kaip besistengtum, norimo rezultato nepasieki. Mano manymu, gaila laiko galvoti, ką būčiau nuveikusi geriau praėjusiame laike. Praeities darbai – tai patirtis, kuri praverčia dabartyje.

I. G.: Ko palinkėtumėt šiandienos licėjaus mokiniais, mokytojams?

M. Č.: Mano supratimu, mokytojui svarbiausia kompetencija ir kūrybiškumas. Mokykloje reikalingi lyderiai, nebijantys pokyčių, vykstančių šiandieniam pasaulyje, ir mokančių tai pritaikyti savo darbe. Mokiniai per pamokas negali nuobodžiauti. Savo dalyką reikėtų dėstyti su entuziazmu, sugebėti temą, asmenybę ar mokslinę teoremą paversti gyvenimo pamoka, pateikti esmę aktualiais pavyzdžiais. Sugebėti dirbti netradiciniais, novatoriškais metodais. Žinau ir suprantu, kaip visa tai yra sudėtinga, bet įmanoma. Šiais laikais nemadinga kalbėti apie pasiaukojimą, bet Punsko licėjus yra neeilinė mokykla, ir joje dirbti – tai dažnai aukoti savo laiką, už kurį niekas neužmokės. Jeigu moksleivis paprašytų padėti pasiruošti konkursui ar olimpiadai, mokytojas negalėtų atsakyti, jog neturi laiko. Mokytojui reikėtų rasti tinkamą laiką ir darbo formą, ir džiaugtis, kad dar tokių moksleivių yra. Būti mokytoju, tai ne tik turėti aukštosios mokyklos diplomą. Tai mokėti paveikti jauną žmogų, kad eity kūrybiškumo, savarankiškumo keliu, nepamindamas savųjų šaknų.

Punsko licėjaus mokytojams linkiu į savo darbą žiūrėti atsakingai, nuolat tobulėti, pozityviai mąstyti, būti teisingiems, reikliems ir šiuolaikiškiems. Moksleiviams – būti atkakliems, iniciatyviems, veržliems, smalsiems, kūrybingiems, turėti svajonių, siekti jas įgyvendinti. O svajonės pildosi – tai sakau iš savo patirties. Mokyklai, visai jos bendruomenei linkiu gerų metų ir daug gražių jubiliejų.

Baltų vienybės diena

JURGITA STANKAUSKAITĖ

Rugsėjo 22 dieną Jotvingių ir prūsų gyvenvietėje vyko Baltų vienybės ugnies sąšauka. Susitiko trijų baltų tautų – lietuvių, latvių ir prūsų – atstovai. Pirmiausia buvo uždegtos trys žvakės prie Durbės mūšiui atminti skirto akmens. Minute tylos pagerbti susivienijusių trijų tautų protėviai, kurie bendromis jėgomis iškovojo pergalę viename svarbiausių Baltijos šalių mūšių. Ta proga skambant trijų tautų himnams aukštai iškeltos trys vėliavos.

Šiomet gyvenvietės šeimininkas Petras Lukoševičius iškilmių svečius palydėjo prie Krivulės akmens. Čia birželio pradžioje susirinko trijų tautų atstovai. Jie buvo atsivežę iš savo žemių vandens, kurį supylę į vieną indą išpylė ant minėto akmens. Taip norėta dvasiškai susivienyti visoms

Jurgio Černelio nuotr.

Jurgio Černelio nuotr.

tautomis, įkvėpti joms stiprybės ir bendrystės jėgų. Čia taip pat buvo įkurta vienybės ugnis. Nuo šio akmens nukeliauta prie alkavietės. Pagal senas prūsų apeigas čia nuo ryto degė šventoji ugnis, kurią įkūrė trys prūsų kriviai. Degančiame aukure liepsnojo ugnis, laukianti, kol bus padalinta visiems tautų atstovams, keliaujantiems į jotvingių ir prūsų žemėse kadaise iškilusius pilialkalnius.

Šventė tęsėsi ant Baltų vienybės kalno, kuriame, trijų tautų vėliavas iškėlęs, laukė Vytautas Kalesinskas.

Europos lietuvių dvasininkų suvažiavimas

UŽSIENIO LIETUVIŲ SIELOVADOS REFERENTĖ
SES. PRANCIŠKA NĖRINGA BUBELYTĖ FDCJ

Rugsėjo 12–14 dienomis LVK delegatas užsienio lietuvių katalikų sielovadai prel. Edmundas Putrimas sukvietė Europos lietuvių dvasininkus į Lietuvą, į kas beveik antri metai vykstantį jų suvažiavimą, kurio metu ne tik susitinkama ir pasikeičiama informacija, bet ir meldžiamasi, bendraujama neformalioje aplinkoje.

Kaip paprastai suvažiavimą pradėjo atvykusių dvasininkų bendra malda – Eucharistijos šventimas Dievo Gailestingumo šventovėje su Vilniaus arkivysk. Gintaru Grušu ir jo padėjėju vysk. Arūnu Poniškaičiu. Antrą dieną suvažiavimo dalyviai rinkosi Lietuvos Vyskupų Konferencijos sekretariate Vilniuje. Susitikimas pradėtas bendra Valandų liturgijos Rytmetine malda, paskui vyko posėdžiai. Europos lietuvių sielovadai atstovavo dvasininkai iš jiems priskirtų šalių: kun. Egidijus Arnašius iš Airijos, kun. Petras Gucevičius iš Seinų, kun. Marius Talutis iš Punsko, kun. Oskaras Volskis iš Norvegijos, kun. Petras Tverijonas ir kun. Ramūnas Gerdauskas iš Jungtinės Karalystės, kun. Virginijus Grigutis iš Vokietijos, kun. Juan Carlos Escutero iš Islandijos, t. Algis Gudaitis SJ iš Latvijos, kan. Anupras Gauronskas iš Karaliaučiaus krašto, Tilžės. Kartu dalyvavo broliai pranciškonai: kun. Gediminas Numgaudis OFM ir kun. Paulius Vaineikis OFM, vykiantys misijas Švedijoje, t. Antanas Saulaitis SJ, lankantis Suomijoje gyvenančius lietuvius, kun. Nerijus Vyšniauskas – gyvenančius Danijoje.

Buvo pasidalinta Popiežiaus žinia Pasaulinei migrantų ir pabėgėlių dienai. Prelatas E. Putrimas kvietė

atkreipti dėmesį į daugelio Europos šalių negatyvią nuostatą pabėgėlių atžvilgiu ir kaip turi šiuo klausimu elgtis katalikai.

Dar kartą pristatyta maldos už lietuvių visame pasaulyje diena, Lietuvos vyskupų paraginta švęsti pirmąjį kovo sekmadienį. Ateinančiais metais šią dieną, kovo 5-ąją, bus transliuojama iš Anglijos lietuvių šv. Kazimiero parapijos. Kilo daug diskusijų dėl to, kaip praturtinti, labiau pabrėžti ir išgyventi gilesnę vienybę su daugely šalių išsisklaidžiusiais lietuviais. Siūlyta rengti maldos vigilijas, išplatinti vieningą maldą ar net rengti tiesioginius maldos transliacijų tiltus, pasitelkiant į pagalbą Marijos radiją. Broliai pranciškonai pasiūlė labiau išgarsinti liudijimus žmonių, kurie džiaugiasi svečioje šalyje suradę Dievą ir tikėjimo bendruomenę. Tam labai galėtų pasitarnauti socialiniai tinklai, ypač populiarusis feisbukas. Taip pat susilaukė pritarimo mintis pirmąjį kovo penktadienį per pasaulinę „Motinos maldoje“ dieną pristatyti Lietuvą ir jos misijas įvairiose šalyse. Beje, pastebėta, jog maldos už pasaulio lietuvių diena kai kuriose šalyse sutampa su lietuvių bendruomenių aktyviai organizuojamomis Kaziuko mugėmis, todėl reikia tikro krikščioniško sąmoningumo ir didelių pastangų, norint paremti krikščioniškas vertybes, nes tokiomis dienomis, kaip bebūtų liūdna, tikinčiųjų į bažnyčią susirenka mažiau nei eilinį sekmadienį...

Posėdžio metu trumpai aptartos katechezės programos ir skirtumai įvairiose parapijose bei poreikiai iš Lietuvos, pasikeista adresais turimai medžiagai pasidalinti. Taip pat

prisimintas Europos lietuvių dvasininkų suvažiavimas, vykęs lygiai prieš dvejus metus, aptartos suvažiavimo temos ir įvykiai. Tėvas A. Saulaitis bediskutuojantiems apie mūsų misinierių atminimą, kaip bendraautoris padovanojo neseniai pasirodžiusią knygą „Lietuvių misijos Amazonėje“.

Vėliau Pasaulio Lietuvių Bendruomenės atstovė supažindino dvasininkus su PLB veikla ir leidiniu „Pasaulio lietuvis“. Tuo tarpu dr. Žygmantas Pavilionis skatino dvasininkus raginti savo parapijiečius ir lietuvius užsienyje balsuoti per LR Seimo rinkimus, nes tikrai yra mažai balsuojančiųjų. Po pietų susirinkusieji turėjo galimybę susipažinti su Vilniaus katechetikos centro parengtomis katechezės vaikams ir jaunimui priemonėmis, išgirsti vyriausiojo policijos kapeliono kun. Algirdo Toliato pasakojimą apie prekybos žmonėmis vis naujesnes formas ir tuo pačiu kliūtis, norint pažaboti šį tarp užsienio lietuvių (ir ne tik jų) išplitusį reiškinį, taip pat pabendrauta su Bernardinai.lt žurnaliste Saulena Šiugždaite. Dienos programą vainikavo šv. Mišios Vilniaus arkikatedroje bazilikoje.

Paskutinė dvasininkų susitikimo diena buvo skirta piligrimystei į Šiluvos šventovę, kur drauge su dideliu skaičiumi atvykusių kitų kunigų ir vyskupų Švč. M. Marijos Gimimo atlaiduose buvo švenčiama Kunigų ir ne Lietuvoje gyvenančių lietuvių diena. Malonu, jog sakyti homiliją šių šv. Mišių metu buvo pakviestas iš Baltarusijos atvykęs vyskupas Juozapas Kondrosevičius. Susitikimą su visais Šiluvon atvykusiais kunigais pratęsė bendravimas prie pietų stalo.

XIV kapelių šventė

VYSK. ANTANO BARANAUSKO FONDO „LIETUVIŲ NAMAI“ SEINUOSE
KULTŪROS SKYRIAUS VADOVĖ DALIA ASTRUSKIENĖ

Lietuvių kraičio skrynios per amžius buvo pilnos dainų. Mūsų protėviai gyveno dainų pasaulyje, kiekvienas darbas buvo lydimas jų skambesio. Su daina – lengviau darbe! Toks šūkis lydėjo XIV kapelių šventę, kuri įvyko š. m. spalio 1 d. Seinuose. Renginį rėmė Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ir Lenkijos Respublikos vidaus reikalų ir administravimo ministerijos. Šventėje

Seinų „Lietuvių namų“ liaudiškos muzikos kapela „Šalcinis“

Lietuvių šv. Kazimiero draugijos vyrų kvartetas

dalyvavo Šilalės rajono Bijotų kaimo laisvalaikio salės kapela „Bijotaičiai“ (vad. Kristina Mizgirienė ir Stasys Bugenis), Šiaulių miesto kultūros centro folkloro ansamblis „Salduvė“ (vad. Darius Daknys), Punsko lietuvių kultūros namų kapela „Klumpė“ (vad. Jonas Zakaravičius), Vidugirių kaimo kapela (vad. Jurgis Vaznelis), Lietuvių šv. Kazimiero draugijos vyrų kvartetas (vad. Gediminas Nevulis), Punsko senjorų klubas „Tėviškės aidai“ (vad. Gediminas Kraužlys) ir Seinų „Lietuvių namų“ liaudiškos muzikos kapela „Šalcinis“ (vad. Vytautas Gavutis). Dovanų kapeloms „Laimės paukščius“ iš vytelių pagamino Irena Kriukonienė iš Alytaus.

Kiekvienais metais auga žiūrovų skaičius. Smagu matyti vis naujus šio

renginio mėgėjus, kurie atsitraukia nuo kasdienės veiklos ir atvyksta į šventę. Kapelų šventė Seinuose padovanoja galimybę šiek tiek pailsėti, leidžia nors trumpam atsipalėsti nuo kasdienių pareigų.

Prie geros žiūrovų nuotaikos prisidėjo ne tik dalyvavusios kapelos, bet ir šaunūs renginio vedėjai – Danguolė Kuosaitė ir Tomas Berneckas. Jie puikiai atliko savo vaidmenis (talkino Eugenija Pakutkienė). Renginį praturtino A. Pojawis ir L. Jonuškaitės fotografijų paroda „Dzūkijos moterų gyvenimas“, pristatanti Dzūkijos moterų gyvenimo įvairovę. Įdomu buvo stebėti tautinių drabužių dekoratyvinius elementus, Punsko krašto apylinkių vaizdus ir kt.

Dėkoju visoms kapeloms ir jų vadovams, scenografei, režisieriai, vaidintojams, įgarsintojui ir fotografui, o visų pirma – žiūrovams už pilną koncertinę salę, audringus plojimus, šiltus palaikymo žodžius ir šypseną. Gyvuokime ne kaip atskiri vienetai, o kaip viena didelė šeima – kad vaikai ir jaunimas kartu su vyresniaisiais grotų ir dainuotų lietuvių liaudies dainas.

Šiaulių miesto kultūros centro folkloro ansamblis „Salduvė“

Punsko senjorų klubas „Tėviškės aidai“

XIV kapelų šventės vedėjai

Vidugirių kaimo kapela

Ankstyvą rudenį Suvalkuose...

BIRUTĖ BURDINAITĖ-OŁÓW

*Rugsėjis spalvingas
apniukęs nostalgija
skubina žmogų
rudens vėsos
paragintas
medžių lapai paskui
klusniai
saulės šypsenų
pasiilgę
jau rausta
(...)
(Kazimieras Baranauskas
„Rudens žaismas“)*

Saulės kupiną pirmąjį spalio sekmadienį Suvalkuose auksaspalvis ruduo gražiai susisiejo su lietuvių poezijos posmais, ilgais ir trumpesniais prozos sakiniiais bei vinguriuojančiomis dainomis. Vėlyvą popietę miesto 9-osios pagrindinės mokyklos sporto salėje vyko Rudens gėrybių šventė su prozos skaitymais.

Lenkijos lietuvių draugijos Suvalkų skyriaus pirmininkei Onutei Virbylienei pasveikinus susibūrusius svečius ir vietinius, seniškių atvežtomis rudens gėrybėmis – įvairiaspalvėmis gėlėmis, kraite raudonskruosčių obuolių, linų ir javų saujelėmis – labai gražiai papuoštoje scenoje pirmąsias pasirodė tautiniais drabužiais vilkintys Seinų mėgėjų teatro dalyviai, vadovaujami Genutės Pakutkienės. Jie žiūrovams padovanojo dainų, atliekamų pritariant akordeonu, Justino Marcinkevičiaus eilėraščių „Dainuojau Lietuvą“, šmaikštų monologą apie vieno „triskart našlio“ išgyvenimus, sceninį vaizdelį, kur „dzvi kūmutės šnekėjosi apė tai, kap vaikai suruošė

Poeziją ir prozą skaitė suvalkiečiai. Iš kairės: Pranas Sovulis, Juozas Vaznelis, Genovaitė Pečiulytė, Jonas Nevulis, Kazimieras Baranauskas

gimtadienį“.

Šventėje pristatyta nauja Suvalkų lietuvių leidinio „Suvalkietis“ redaktoriaus Kazimiero Baranausko knyga „Po tėviškės stogu“. K. Baranauskas yra taip pat knygų „Suvalkų lietuviai“ bei „Valinčiai. Žmonės, jų darbai ir likimai“ sudarytojas ir bendraautoris, knygos „Sūdavių pėdsakais“ autorius, albumėlio „Prie Ančios krantų“ ir knygos „Viktoras Vinikaitis“ išleidimo sumanytojas, knygos „Vienybės dvelksmas“ sumanytojas, vienas iš sudarytojų ir bendraautoris.

Knygą „Po tėviškės stogu“ neseniai išleido Punsko „Aušros“ leidykla. Pratarmėje autorius rašo: „Ankstus pavasario rytas. Toli, toli iš po

horizonto ritasi didžiulė raudona saulė. Prasideda dienos byla. Šalia, už sienos, girdisi švelnus kaimyno šunų amsėjimas, tarsi pusryčiaujančiųjų draugiškas pokalbis. Tuomet, rodos, sugrįžta gimtojo kaimo, baltųjų beržų supamos tėviškės, skalijančio prie tvarto sarginio šuns vaizdai, primenantys vaikystės dienas, vietą, kur teko praleisti kone dvi dešimtis metų.

Sakoma: gyvenime, kaip ir gamtoje, visko būva. Darbai, aplinka, gimtinės jausmas, atrodo, sieloje amžiams pasilieka. Žmogų, be įprastos kasdienybės, lydi bendrystės dvasia, laimės šypsenai. Atsiradus progai pravartu svarbiausius tos laimės epizodus trumpai prisiminti.“ Knygą

Seiniškių sceninis vaizdelis „Jubiliejus“

sudaro du skyriai: „Prozos lankose“ ir „Poezijos vingiuose“. Čia skelbiami K. Baranausko straipsniai, prisiminimai, apsakymėliai, eilėraščiai, pabaigoje – keliasdešimt nuotraukų. Knygoje atsirado vietos mišlingosios Sūduvos praeičiai, Lietuvai, matomai lankytojų akimis, miško broliams, tolstančiam senajam kaimui, švietimo ir kultūros židiniui – Punsko licėjui, Suvalkų lietuvių veiklai, savai šeimai ir giminei, nuotaikingoms ir liūdnoms eilėms, ir kt.

Autorius savo naują knygą padovanojo kiekvienam į Rudens gėrybių šventę atvykusiam Lietuvos literatui. O bičiuliai iš Alytaus, Marijampolės ir Kalvarijos, su kuriais suvalkiečiai jau nemažai metų nuoširdžiai bendrauja, ir šįkart pradžiugino susirinkusiuosius savo kūryba. Alytaus apskrities literatų klubui „Tėkmė“ atstovavo pirmininkė Emilija Lukšytė-Krušienė, Mudita Makaveckienė, Scholastika Kavaliauskienė, Alfonsas Vitkauskas. Kalvarijos literatų klubo „Rasa“ atvyko du atstovai: pirmininkas Šarūnas Sejūnas ir Edmundas Venslova. Su Marijampolės literatų klubo „Sietynas“ pirmininku Ričardu Jurgelevičiumi

taip pat gimtoji kalba, tėviškė, atsiminimai apie gimtąjį kaimą ir kt.

Skaitymus pajavairino Suvalkų lietuvių ansamblio „Ančia“ atliekamos dainos. Šių metų rugsėjį ankstesnį kolektyvo vadovą Gediminą Krauzlį pakeitė naujas – Vytautas Batawinski.

Pasibaigus šventei 9-ojoje pagrindinėje mokykloje dalyviai nuskubėjo į Suvalkų lietuvių „Vienybės“ klubą (Kosciuškos g. 76), kur bendravo vakaronėje.

Rudens gėrybių šventę surengė LLD Suvalkų skyrius ir „Suvalkiečio“

šventėje dalyvavo klubo narės Birutė Papečkienė, Janina Lebskienė ir Rita Volteraitienė. Savo kūrybių paskaitė taip pat suvalkiečiai Genovaitė Pečiulytė, Kazimieras Baranauskas, Jonas Nevulis, Pranas Sovulis, Juozas Vaznelis. O kokios temos vyravo? Žinoma, rudens motyvai,

redakcija, rėmė Lenkijos Respublikos vidaus reikalų ir administravimo ministerija.

(...)
*tik šermukšnis
 raudonai pasipuošęs
 nekalbus
 pasvirusiomis kekėmis
 linguoja
 primindamas
 kaimo žmogui
 apie
 derlingą bulvių
 metų
 sodininkams
 ne mažiau lauktą
 gausų
 pageltusių obuolių
 kritimą*

(...)
**(Kazimieras Baranauskas
 „Rudens žaismas“)**

Seiniškių pasirodymo akimirka

Dešimtas Aleksų giminės suvažiavimas

VALENTINAS ALEKSA

Giminės, kaip ir medžio, tvirtybė – šaknyse. O kiekviena nauja karta klausia, iš kur ji atėjo.

Giminė be praeities – tarsi medis be šaknų ir be tvirtybės.

Aleksų giminė, gyvenusi Sūduvoje, mūsų kraštui XIX a. ir XX a. išaugino ne vieną mokslininką, kultūros, politikos ir visuomenės veikėją. Pirmasis giminė išgarsino **Jurgis Aleksa-Aleksandravičius** (1819–1894), žymus botanikas, pedagogas, visuomenės veikėjas, mokslų daktaras, profesorius. Jo du broliai Aleksos už dalyvavimą 1831 m. Lenkijos ir Lietuvos sukilime okupacinės carinės Rusijos valdžios buvo suimti ir ištremti į Sibirą.

Kitoje kartoje – **Julius Aleksa** (1855–1891), gydytojas, publicistas,

knygnešys, varpininkas. Jis dalyvavo tautiniame lietuvių sąjūdyje, buvo kalintas Rusijos caro žandarų. Dirbo gydytoju Jonavoje, Naumiestyje (dabar Kudirkos Naumiestis) ir Aleksote (dabar Kaunas). Rinko lietuvių liaudies dainas ir jų melodijas. Sudarė lietuvių–lotynų kalbų botanikos žodyną. Bendradarbiavo lietuvių spaudoje: „Varpe“, „Vienybėje lietuvininkų“. Juliaus Aleksos brolis **Konstantinas Aleksa** (1863–1935), mokytojas, okupuoto Lenkijos Vilniaus krašto lietuvių visuomenės veikėjas. Laikinojo Vilniaus lietuvių komiteto narys, Vilniaus krašto Lietuvių mokytojų sąjungos pirmininkas, Lietuvių mokslo draugijos narys. Vilniaus krašto daugelio lietuvių draugijų veiklus narys. Kalintas okupacinės lenkų valdžios Vilniaus

Lukiškių kalėjime. Jų brolis **Juozapas (Juozas) Aleksa** (1853–1921), ūkininkas, Sūduvos krašto lietuvių visuomenės veikėjas. Pirmosios 1911 m. Sūduvos krašte surengtos lietuvių ūkininkų Marijampolės ūkio parodos, kuri buvo reikšminga ne tik ūkiniu, bet ir kultūriniu bei tautiniu požiūriu, organizacinio komiteto narys. Rūpinosi lietuvių ūkininkų švietimu, rengė žemės ūkio kursus, paskaitas ir parodas. Kitas brolis **Jonas Aleksa** (1854–1940) – teisininkas, taikos teisėjas Liudvinave, Marijampolėje, Alytuje, Kalvarijoje (iš viso teisėjavo per 50 metų). Buvo išrinktas Janavo valsčiaus viršaičiu. Savo namuose laikė draudžiamą lietuvių spaudą. Puikiai ir išmintingai tvarkė savo ūkį, vėliau dvarą. Pradžios mokslus jo vaikai baigė namuose – jiems buvo samdomi lietuviai mokytojai.

Dar kitoje kartoje – **Jonas Pranas Aleksa** (1879–1955), Pirmosios Lietuvos Respublikos vienas kūrėjų, žemės ūkio didysis architektas, lietuvių pilietinės visuomenės, ūkininkų savivaldos, moderniosios strateginio valdymo metodologijos pradininkas, visuomenės veikėjas, agronomas, ekonomistas, filosofas, sociologas, žurnalistas. Pirmosios aukštosios mokyklos Lietuvoje, Lietuvos universiteto (dabar Vytauto Didžiojo), vienas steigėjų. Žemės ūkio akademijos garbės daktaras, profesorius. 1920–1923 m. žemės ūkio ir valstybės turtų, 1926–1935 m. žemės ūkio ministras. Vienintelis XX a. Lietuvos politikas, už patriotinę veiklą kalintas

Gabrielės Baltrušaitytės-Ramokienės nuotr.

caro žandarų, du kartus sovietų ir nacių okupantų, mirė nukankintas Sibire. Jo brolis **Konradas Juozas Aleksa** (1881–1956), veterinarijos gydytojas, sociologas, archeobiologas, pedagogas, visuomenės veikėjas, mokslų daktaras, profesorius. Lietuvos veterinarijos akademijos garbės daktaras. Lietuvos žemės ūkio ir Lietuvos veterinarijos akademijų vienas steigėjų ir kūrėjų. Kalintas Rusijos caro žandarų bei bolševikų. Jauniausias brolis **Mečislovas Aleksa** (1895–1946) gyveno Lenkijoje. Apie jį ir jo vaikus žinių neturime. Jų giminaitis **Pijus Aleksa** (1894–1958), kunigas, bažnytinės teisės daktaras, profesorius. 1934–1944 m. buvo Vilkaviškio vyskupijos kurijos oficiolas. Nuo galimų sovietų represijų pasitraukė į Vokietiją, vėliau į JAV.

Vėlesnės kartos atstovas – **Viktoras Aleksa** (1910–1986), Lietuvos armijos karininkas, inžinierius, mokslininkas, pedagogas. Pirmosios Lietuvos Respublikos kariuomenės karininkas. 1940 m. Sovietų Sąjungai okupavus Lietuvą, jis greitai įsitraukė į pasipriešinimo sovietų okupantams lietuvių kariškių judėjimą. Vėliau visą nacių okupacijos laikotarpį Lietuvoje bendradarbiavo su Lietuvių aktyvistų fronto bendražygiais. 1958–1985 m.

dirbo pedagoginį darbą Vilniaus universitete. 1973 m. apsigynė technikos mokslų kandidato disertaciją (dabar prilygsta mokslų daktaro disertacijai). Vykde mokslo tiriamąjį darbą. Priešinosi sovietinio režimo ideologijai, už ką buvo sovietų valdžios persekiojamas. Tos pačios kartos giminaičiai, Lietuvos pasipriešinimo sovietiniam okupaciniam režimui dalyviai, Tauro apygardos partizanai broliai **Antanas Aleksa** (1923–1947), **Juozas Aleksa** (1924–1946) ir **Valentinas Aleksa** (1929–1950) žuvo Sūduvos žemėje.

Saulėtą ir šiltą šeštadienį, rugsėjo dešimtosios rytą, iš visos Lietuvos į tradicinę – dešimtąją Aleksų giminės suvažiavimą Kaune (jis rengiamas kas dvejus metus) atvyko per penkiasdešimt giminaičių. Tarp jų buvo mokslininkų, visuomenės veikėjų, inžinierių, gydytojų, teisininkų, dailininkų, ekonomistų ir moksleivių. Čia iškilieji giminaičiai buvo prisiminti ir gražiai pagerbti. Visi bendravo, gėrė kavą, valgė sumuštinis, pyragaičius, ragavo įvairių rūšių tortus, dalijosi įdomiais prisiminimais bei numatė giminės tolimesnes gaires. Šiam Aleksų giminės susitikimui buvo

Aleksų giminės herbas

išleistas specialus vokas, atvirlaiškis ir pagamintas ženkliukas.

Žinome, kad Lenkijoje gyvena mūsų Aleksų giminaičiai, tačiau Lietuvoje mes neturime jų jokių adresų. Gal kas nors iš Aleksų giminaičių, gyvenančių Lenkijoje, atsilieps ir parašys bent elektroninį laišką (el. pašto adresas – valentinas.al@gmail.com)?

Gabrielės Baltrušaitienės ir Ramoskienės nuotr.

Vidugirių mokyklos praeities skambučio aidai

Julijos Ališauskaitės-Gasparavičienės (g. 1941 m.) prisiminimai

GRAŽINA KIBYŠIENĖ

AŠ – MOKINĖ

Gyvenome Paliūnuose, po karo niekur arti nebuvo mokyklos, tad į mokyklą pradėjau eiti aštuoneerių metų. Pirmas savaites lankiau Krasnavo mokyklą, vėliau atsidarė Pristavonių, tai čia baigiau I ir II klases. Pirmą mokytoja buvo lenkė. Ji nemokėjo lietuviškai, o dauguma vaikų nemokėjo lenkiškai, tai pirmaklasiai beveik visi liko toje pačioje klasėje. Mes gyvenome arti Paliūnų dvaro, o ten buvo daug lenkų, tai aš mokėjau kalbėti ir lenkiškai. Man nereikėjo kartoti klasių. II klasėje jau buvo dvi lietuvių kalbos pamokos per savaitę. III ir IV klasėse mokiausi Paliūnuose, o V ir VI vėl Pristavonyse. Į Vidugirių mokyklą ėjau tik į VII klasę.

Mano mama Mikasė Sutrinavičiūtė (gim. 1916 m.) pasakojo, kad ėjo į Vidugirių mokyklą, baigė ten keturias klases. Tai buvo tarpukariu. Kai aš atėjau mokytis į Vidugirius, dar nebuvo lietuviškų klasių. Į mokyklą buvo toli... Eidavau pėsčia, žiemą kartais tėtė veždavo rogutėmis,

pavasari, kai jau būdavo šilčiau, važiuodavau dviračiu. Tada Vidugiriuose mokykla veikė Kadziauskų name. Jos vedėjas buvo labai puikus žmogus, geras mokytojas Ustach. Jis mylėjo vaikus, dažnai su jais juokaudavo. Tikrai malonus ir geras žmogus. Jis mokė gal matematikos, fizikos. Dar dirbo jo žmona – mokė lietuvių kalbos, Eugenijus Petruškevičius – istorijos, Ščuko (Szczuko) – biologijos.

Klasėje stovėjo žali stalai, sėdėjome po du, ant stalų stovėjo rašalėnės, rašėme plunksnomis. Turėjome

sąsiuvinius, vadovėlius, kuriuos nupirkdavo tėvai. Ant sienos kabėjo lenta, buvo kreida, aukščiau – Bieruto paveikslas. Per pertraukas bėgiojome lauke, žaidėme kamuoliu „Dvi ugnis“.

Į mokyklą kartu su manim ėjo Onutė Pakuckaitė iš Taurusiškių. Mes buvom geros draugės, dažnai viena kitą lankėme, kartais viena pas kitą ir nakvodavome. Abi labai mėgo me skaityti knygas ir mokslas mums gerai sekėsi, turėjome tik ketvertus ir penketus. Tada sumanėme, kad būsime mokytojos ir mokslą tęsime Augustavo licejuje. Iš Trakiškių

Ekskursija į Varšuvą 1956 m.

Iš J. Gasparavičienės albumo

Vidugirių mokyklos 100-mečiui skirta skulptūra. Autorius Zenonas Knyza

traukiniu nuvažiavome į Suvalkus, ten pernakvojome pas Onutės tetą ir kitą dieną vėl traukiniu nuvykome į Augustavą. Ten išlaikėme egzaminus į pedagoginį licėjų ir traukiniu sugrįžome namo. Autobusai į Augustavą tada nevažiavo. Bet po atostogų mūsų keliai išsiskyrė. Tuomet įsikūrė Punske lietuviškas licėjus, kurį tėvų paraginta pasirinkau, o Onutė mokėsi Augustave.

Prisimenu, kad už gerą mokymąsi mokiniams suruošė ekskursiją į Varšuvą. Surinko vyresniųjų klasių moksleivius iš kelių aplinkinių

mokyklų – Vidugirių, Pristavonių, Žvikelių, Navinykų, ir dovanai nuvežė į Varšuvą. Iš mūsų klasės važiavome trys mergaitės: mano draugė Onutė, Anelė Baliūnaitė iš Vidugirių ir aš. Varšuvoje buvome kokias tris dienas. Ten padarė mums nuotrauką. Dar ir dabar ją turiu. Kai ištekėjau už Jono Gasparavičiaus, pamatėme, kad ir vyras turi tokią pačią nuotrauką. Tada juokėmės, kad jau mokyklos laikais mūsų keliai buvo susikirte.

AŠ – MOKYTOJA

Baigusi Punsko licėjų, dar mokiausi

Elko mokytojų kolegijoje (pasirinkau biologiją). Pirmiausia dirbti mane skyrė į Žvikelius (dirbau ketverius metus), vėliau į Juodeliškę (dirbau penkerius metus), ir tik trečia darbovietė buvo Vidugiriai. Vidugirių mokykla buvo jau ant kalno, pastatyta iš kareiviškų arklidžių, parvežtų iš Paliūnų. Tai toks ilgas ir didelis pastatas. Tada jau buvo aštuonmetė mokykla, lygiagrečios lietuviškos ir lenkiškos klasės. Aš mokiau IV–VIII klasėse ne tik biologijos, bet ir kitų dalykų, pvz., lietuvių kalbos, matematikos. Dirbome šešias dienas, klasės jungtos, mokytojo etatas – 26 valandos. Tada mokyklos direktorius buvo labai sąžiningas, pavyzdingas mokytojas Jurgis Valinčius, mokytojai: Ieva Sidarienė, Celina Miščinska (Celina Myszczyńska), Bienia Voliongievič (Bienia Wolongiewicz), Jan Jurgielevič (Jan Jurgielewicz), Teklė Bansevičiūtė, Antanas Baguckas, Gražina Šliaužytė, Gavienas ir kiti. Kai kurie dirbo labai trumpai. Mokytojų darbą tikrino direktorius, inspektoriai iš Seinų švietimo skyriaus ir iš Balstogės. Dažniausiai iš anksto nepranešę ateidavo į pamoką ir stebėdavo mokytojo darbą. Į Vidugirius dažnai atvažiuodavo iš Seinų lietuvių inspektorė Danutė Nevulytė. Mes, mokytojai, labai gražiai gyvenome, bendravome, gerai sutarėm, laisvalaikį ėjom kartu grybauti.

Mokiniai nebuvo išdykę, buvo drausmingi, nesipuošė, nereikėjo jiems išmaniųjų telefonų, firminių drabužių, visi rengėsi panašiai, vienodai, vieni nuo kitų labai nesiskyrė, gražiai bendravo, per pertraukas bėgiojo, žaidė lauke. Mokėsi dažniausiai vidutiniškai, vieni gal šiek tiek geriau, kiti silpniau – kaip kas sugėbėjo.

Man išvis labai patiko dirbti ir gyventi Vidugiriuose. Čia mes turėjome pasistatę namą, buvo labai geri kaimynai, patiko darbas mokykloje, mieli bendradarbiai, geri mokiniai.

Vatikano radijo laidoms lietuvių kalba – 75 metai. Istorija ir kontekstas

Pranešimas skaitytas minint Punsko Kovo 11-osios lietuvių licejaus jubiliejų

JONAS MALINAUSKAS

Tęsinys.

Pradžia „Aušros“ š. m. 18 nr.

Formuodamas naują Vatikano valstybę iš pradžių popiežius Pijus XI nebuvo numatęs kurti radijo stoties. Turėjo laikraštį „L'Observatore Romano“ ir manė, kad to pakanka. Tačiau kuriant naujas valstybės struktūras buvo pasirūpinta turėti savo pašto ir telegrafo tarnybą. Įrengti radiotelegrafą buvo pakviestas ne kas kitas, kaip pats radijo išradėjas Guglielmo Marconi.

Radijo istorija siekia devynioliktojo

amžiaus pabaigą. Daug to meto fizikų tyrinėjo vokiečio Heinricho Rudolfo Hertzo atrastas elektromagnetines bangas ir bandė jas panaudoti informacijos perdavimui. Pirmasis radijo aparatą patentavo italas Marconi 1896 m. Jo aparatas, kuris iš pradžių net nesivadino radijas, bet „bevielis telegrafas“, labai išpopuliarėjo laivyboje; iki tokio laipsnio, kad radijo telegrama buvo vadinama „markonigrama“, o radijo operatorius laive – „markonistu“. Turbūt visi matėme filmą apie Titaniko katastrofą. Skęstančio laivo markonistas iki paskutinės akimirkos skelbia desperatišką pagalbos šauksmą: „Gelbėkite mūsų sielas“ (angl. *save our souls*; iš čia SOS – tarptautinė pagalbos signalo santrumpa). Netoliese buvęs kitas laivas signalą išgirdo ir dalis Titaniko keleivių išsigelbėjo.

Kaip tik tuo metu, kai Vatikanė buvo įrenginėjamas radiotelegrafas, pradėjo blogėti ką tik normalizuoti Vatikano santykiai su fašistine Italija. Musolinio režimas, panašiai kaip kiti to meto autoritariniai režimai, įskaitant ir Lietuvos tautininkų valdžią, pradėjo monopolizuoti jaunimo ugdymą, varžyti katalikiškų mokyklų veiklą. Lietuvoje buvo nusitaikyta į Ateitininkų veiklą; Italijoje – į Katalikų Akciją. Popiežiaus atsakas buvo jau minėta enciklika prieš fašizmą „Non

abbiamo bisogno“. Kad visi Italijoje ją suprastų, enciklika buvo parašyta ne lotyniškai, bet itališkai. Tuo pat metu popiežius davė nurodymą Marconiui įrengti jau ne tik radiotelegrafą, bet radijo stotį, kad radijo bangomis iš Vatikano, tai yra Italijai nepavaldžios teritorijos, būtų galima padėti Italijos katalikams, kurių laisvę pradėjo varžyti fašistų valdžia. Šitai pagimė Vatikano radijas. Pirmas popiežiaus Pijaus XI sveikinimas per radiją buvo perduotas 1931 m. vasario 12 d.

Po kelerių metų, ypač kai prasidėjo Antrasis pasaulinis karas, Vatikano radijas pradėjo skelbti žinias ir kitomis kalbomis. Laidų lietuvių kalba istorija siekia 1940 m. rudenį. Tų metų vasarą Lietuvą užėmė Sovietų Sąjunga. Romoje gyvenę lietuviai pradėjo rūpintis, kad Vatikano radijas skelbtų žinias ir lietuvių kalba. Minėtasis Lietuvos ministras prie Šventojo Sosto Stasys Girdvainis ir tuo metu lietuviams katalikams Romoje bene energingiausiai atstovavęs kunigų Marijonų kongregacijos vadovas vyskupas Pranciškus Petras Būčys kreipėsi į Vatikano Valstybės sekretariatą ir į Vatikano radijui vadovavusių jėzuitų vadovą tėvą Ledochovskį (Ledochowski). Pirmą lietuvišką laidą transliuota 1940 m. lapkričio 27 d. Pernai rudenį atšventėme jos 75-ąsias metines.

Lietuvių kalba buvo viena iš dešimties pirmųjų kalbų, kuriomis rengtos Vatikano radijo laidos (šiandien jų yra

Jonas Malinauskas skaito pranešimą per Kovo 11-osios licejaus jubiliejaus renginį

keturios dešimtys). Kartu su vyskupu Būčiu laidas rengdavo kiti Romoje tuo laiku gyvenę lietuviai kunigai. Po poros metų, 1942 m. gruodį, laidos nutrūko. Nelabai aišku, kokia buvo priežastis. Galbūt per mažos pajėgos jas rengti. O turbūt ir dėl to, kad iš sovietų, o vėliau nacių okupuotos Lietuvos į Vatikaną ateidavo okupantų manipuluotų dvasininkų skundų, kad Vatikano radijo lietuviškos laidos tik aštrina ir šiaip labai sunkius Bažnyčios santykius su naujais Lietuvos šeimininkais. Neturiu kuo pagrįsti šio teiginio. Tai sakau remdamasis tik pokalbiais su Romoje anksčiau gyvenusiais tos kartos kunigais.

Vatikano radijo laidos lietuvių kalba buvo atkurtos po karo, kai į Romą per Vokietiją atvyko kelios dešimtys bėgant nuo sovietų iš Lietuvos pasitraukusių kunigų ir seminaristų. Laidų rengimo ėmėsi Romoje tuo metu tik pradėjusioje kurtis Šv. Kazimiero lietuvių kolegijoje susibūrusi kunigų bendruomenė. Pirmoji po pertraukos laida buvo perduota 1946 m. birželio 8 d. Ją parengė kunigas Vytautas Balčiūnas (ilgametis Kolegijos Dvasios tėvas, vėliau gyvenęs JAV). Pirmus kelerius metus laidas pakaitomis rengė keliolika Kolegijos kunigų. Kolegijos vadovybė nusprendavo, kuris iš kunigų studentų turi parengti tuo metu dar ne kasdien transliuojamą laidą, taip pat prižiūrėjo turinį.

Pastovesnė Vatikano radijo laidų redakcija susiformavo apie 1950 m. ir jai ėmė vadovauti kun. Vytautas Kazlauskas. Ilgametis kun. Kazlausko bendradarbis radijo redakcijoje buvo Kolegijos studijų prefektas kun. Vladas Delinikaitis. Radijuje įsidarbino ir buvęs arkivyskupo Juozapo Skvirecko sekretorius monsinjoras Klemensas Razminas, po arkivyskupo mirties 1959 m. iš Austrijos persikėlęs į Romą. Ilgametis bendradarbis buvo istorikas kun. Paulius Jatulis.

Kun. Kazlauskas Vatikano radijo lietuviškajai redakcijai vadovavo iki pat išėjimo į pensiją 1988 m. liepą.

Jo vadovavimo metais lietuviškoji radijo valandėlė buvo tapusi Lietuvoje daugelio žmonių klausomu kovos už tikybos laisvę įrankiu. Ypač kai Lietuvoje pogrindyje pradėjo eiti Lietuvos Katalikų Bažnyčios kronika, Vatikano radijas tapo bene pagrindiniu Kronikos skelbiamų tikinčių teisių pažeidimų ir žmogaus teisių varžymų garsintoju.

Vatikano radijo lietuviškųjų laidų patriotinis tonas kartais sulaukdavo radijo vadovybės ir Vatikano Valstybės sekretoriato kritikos. Šventasis Sostas siekė, kad jo informacijos priemonės, tad ir Vatikano radijas, savo skelbiamose žiniose atspindėtų Bažnyčios visuotinumą, kad būtų išlaikytas ir tam tikras neutralumas tautų patriotizmo atžvilgiu. Be to, maždaug nuo septintojo dešimtmečio pradžios, kur tai buvo įmanoma, buvo bandoma megzti neoficialius kontaktus su komunistų režimais. Jais siekta būtiniausių Bažnyčios struktūrų išsaugojimo. Pasak popiežiaus Jono Pauliaus II bendradarbio – Valstybės sekretoriaus kardinolo Agostino Casaroli, tas bandymas kaip nors tartis su komunistų vyriausybėmis nebuvo „modus vivendi“ (tai yra sugyvenimo su komunistais būdo) ieškojimas, bet buvo „modus non moriendi“ – „būdo nenumirti“ paieškos. Kai kur, tarkim, Čekoslovakijoje ar kai kuriose Sovietų Sąjungos dalyse, katalikų bendruomenės jau neturėjo vyskupų ir kunigų, nebuvo jokios sielovados, nebuvo įmanoma švęsti Mišias ir teikti sakramentus. Tuometiniai Šventojo Sosto bandymai kalbėtis su komunistų valdytų šalių vyriausybėmis reikalavo ir didesnio lankstumo Vatikano radijo laidose. Kunigui Kazlauskui tokie kompromisai nebuvo priimtini. Kai sulaukęs jau 69 metų buvo išleistas į pensiją, jis radiją paliko nenoriai, netgi su nuoskauda.

1988 m. pradėjo vadovauti mielas ir šventas kunigas – t. Vincas Pupinis SJ, buvęs Vatikano radijo laidų rusų kalba redakcijos vadovas. T. Pupiniui

mirus 1993 m. kovą, lietuviškosios redakcijos vairą perėmė kitas jėzuitas – t. Kazys Ambrasas SJ, bet po kelių mėnesių vadovauti redakcijai pradėjo kun. Virginijus Veilentas iš Panevėžio vyskupijos. Jis radijuje dirbo iki 2005 metų rudens. Nuo to laiko lietuviškai Vatikano radijo redakcijai vadovauju aš.

Keičiantis laikams, keitėsi laidų turinys ir klausytojų ratas. Po herojiškų kovos metų, naujais laikais lietuviškai Vatikano radijo laidai reikėjo kone iš naujo susikurti savo tapatybę. Dabar Vatikano radijas savo darbą suvokia kaip tarnystę vietinėms bažnyčioms – tiek pagalbą jos ganytojams, tiek ir plačiam vartotojų ratui skirtos informacijos skelbimą. Tai ir tradicinės radijo laidos, žinios interneto portale ir socialiniuose tinkluose; tekstai, garso ir vaizdo medžiaga. Pirmoje vietoje visada popiežiaus mokymas, bet taip pat žinios iš katalikų pasaulio, komentarai apie Bažnyčioje ir pasaulyje vykstančius procesus. Lietuviškoje redakcijoje dirba trys žmonės; turime kelis bendradarbius Romoje ir Lietuvoje.

LT.RADIOVATICANA.VA

Kokia bus mūsų ateitis? Kaip tik šiuo metu vyksta tam tikri prioritetų ir metodų permąstymo procesai. Čia kalbu ne apie lietuviškąją Vatikano radijo redakciją, bet apie visą Šventojo Sosto turimą informacijos skelbimo sistemą, kurioje mes esame tik mažas sraigtelis. Yra įkurta nauja institucija, pavadinta Komunikacijos sekretoriatu, į kurią jau formaliai yra įjungtos visos anksčiau savarankiškai veikusios tarnybos – radijas, televizija, laikraštis, leidykla, spaudos salė ir kitos. Kuo tie reformų procesai baigsis, kokį naują pavidalą įgausime, prisipažįstu – šią akimirką dar nesugebėčiau aiškiai suformuluoti. Tačiau viena tikra – tokį patikinimą esame gavę iš popiežiaus Pranciškaus – kad Vatikanas ir toliau skelbs informaciją įvairiomis kalbomis, taip pat lietuvių kalba.

Iškeliavo visų mėgtas nenuilstantis kalvis ir ūkininkas Vytautas Petruškevičius

JANINA MACUKONIENĖ

Plati Petruškevičių giminė mūsų kraštui dovanojo daug iškilų, lietuvybei nusipelnusių žmonių, šviesuolių. Turbūt labiausiai žinomi tai knygnešys Karolis, kunigų siuvėjas Stasys (namo, kuriame buvo „Šaltinio“ spaustuvė, savininkas), šių laikų veikėjas, buvęs „Aušros“, „Šaltinio“ redaktorius Eugenijus, tarpukario Šv. Kazimiero draugijos Žagarių skyriaus pirmininkas Bronius, kalėjęs už savo veiklą Kartūzų Berezos (Bereza Kartuska) lageryje, ir daug kitų, pasklidusių po mūsų kraštą ir Lietuvą. Petruškevičių giminės šaknys giliai įaugusios į Žagarių žemę. Pagal šios giminės atstovų, dabar gyvenančių Lietuvoje, surinktą medžiagą, būtent į Žagarius kažkur nuo Gudijos dar XVII a. pabaigoje atvyko trys broliai Petruškevičiai, verslūs ir sumanūs žmonės, kurie, sukūrę šeimas, čia ūkininkavo, dirbo kitus darbus ir plėtė giminę. Jos atstovai įsiliejo į Dapkevičių, Pecukonių, Maconių ir daugelį kitų šeimų. Prieš keletą metų giminės atstovų suvažiavimo metu šalia Romo Petruškevičiaus sodybos buvo pasodintas ažuolas Petruškevičių giminės įsikūrimui Žagariuose atminti.

Š. m. rugsėjo 10-ąją iškeliavo Anapilin Vytautas Paulius Petruškevičius – minėto Broniaus sūnus. Vitas gimė 1930 m. sausio 25-ąją. Mama Ona Akulionytė (Maksimavičiūtės iš Rakelijos dukra) pagimdė 9, o išaugino su vyru 6 vaikus, 3 kūdikiai mirė. Vyriausias šeimoje buvo Vitas, toliau Danutė Liaukevičienė, Veronika Pakutkienė, Pijus, Birutė Bartnykienė ir Antanas.

Pas Petruškevičius buvo puoselėjamos tautinės ir visuomeninės tradicijos. Apie tai visų pirma byloja tėvo Broniaus tarpukario eitos visuomeninės pareigos – jis buvo Šv. Kazimiero draugijos Žagarių skyriaus pirmininkas. Tuo metu šis skyrius aktyviai veikė: statė vaidinimus, organizavo vakarus, vedė skaityklą. Senose nuotraukose, vaizduojančiose Žagarių kultūrinę veiklą, Bronių dažnai aptinkame pirmajame plane. Broncai (taip nuo tėvo vardo buvo vadinama ši šeima, kad galima būtų atskirti nuo kitų Žagariuose gyvenančių Petruškevičių) buvo visų mėgstami dėl humoro jausmo, aktyvumo, darbštumo, paslaugumo kitiems. Apie kažkada iškrėstus pokštus dar ilgai buvo pasakojama, o pajuokaudavo Petruškevičiai ne tiek iš kitų, kiek iš savęs, pvz., iš savo rudų plaukų – kad visiems būtų linksma, bet niekas neišžižestų. Tačiau ir tragiškai liūdny įvykių buvo šios šeimos istorijoje. Vito seserys Danutė ir

Veronika gerai prisimena, kaip 1939 m. rugsėjo 1-ąją lenkų policija (o gal saugumiečiai) atvyko suimti už lietuvišką veiklą jų tėvo Broniaus. Motina, sužinojusi, kad į kaimą atvyko „nelaukti svečiai“, liepė vaikams kriaušėje paslėpt sachariną. Tėvas

Anelės Zubavičiūtės ir Vito Petruškevičiaus vestuvės

Iš šeimos albumo

tada buvo išvedęs arklius į laukus prie Dapkevičių ir galėjo pabėgti, nes turbūt nujautė, koks atvykėlių tikslas, bet pamanė, kad dėl to kankins šeimą, visiems nebus ramybės, ir sugrįžo namo. Bronius Petruškevičius su kitais dviem mūsų krašto veikėjais pirmiausiai buvo nuvežtas į Suvalkus, paskui nugabentas į Kartūzų Berezos lagerį. Galima sakyti, jam pasisekė, kad paėmė jį tada, kai vokiečiai puolė Lenkiją. Mat netrukus, rugsėjo 17, puldami Lenkiją iš kitos pusės rusai dabartinėje Baltarusijoje esantį lagerį užėmė ir belaisvius išleido. Broniui teko kalėti tik dvi savaites, tačiau tos baisios savaitės, kai kaliniai buvo maitinami tik kažkokių vandenių su plaukiojančiomis avižomis ir duonos kepalėliu 10-čiai vyrų per dieną, kai vis kas nors būdavo iškviečiamas ir negrįždavo, o paskui 600 km kelionė pėsčiomis namo taip pakeitė žmogų, kad grįžusiojo vaikai nepažino, manė, kad elgeta – taip buvo sulysęs, išvargęs, apžėlęs. Po išlaisvinimo išėjė iš kalėjimo kamery kaliniai rado išvietėse ir kitur sukūštus žmonių kūnus – tų, kuriuos pašaukdavo tardymui.

Vitas su šeima ir giminaičiais

Kai tėvą išvežė lenkų policija, Vitui buvo devyneri, kiti vaikai buvę dar jaunesni. Rudens darbuose padėdavo tetos Anelė ir Liudvisė Petruškevičiūtės, abi ištekęjusios už netolies, Krasnagrūdoje, gyvenusių brolių Čeropskų. Tėvui sugrįžus neilgai Petruškevičių šeima kartu pagyveno savo tėviškėje. 1941-ųjų pavasarį prasidėjusi repatriacija kartu su kitais ir juos nubloškė pirmiausia prie Vilkaviškio, paskui prie Vilniaus. Nepaklusti

Dukros Aldutės Pirmoji Komunija (Vitas - trečias iš kairės)

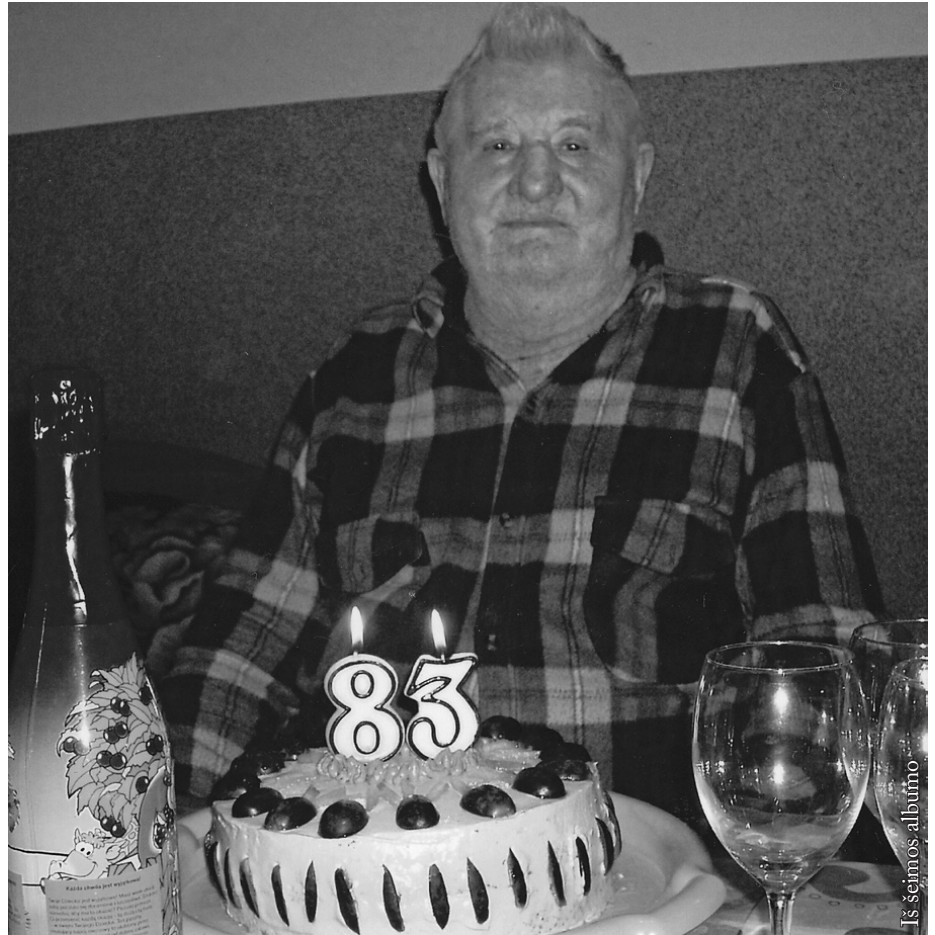
vokiečių raginimui ir pasilikti Petruškevičiai nedrįso – buvo grasinama išvežimu į Vokietiją darbams, netolima kalėjimo patirtis, Dapkevičių išvežimas... Gyvenant prie Vilkaviškio (turbūt Lankeliškėj) Vitas ir vyresnės seserys lankė mokyklą, Vilkavišky priėjo Pirmosios Komunijos, ir gyvenimas buvo pakenčiamas. Persikėlus arčiau Vilniaus Petruškevičiai su kitomis šeimomis gyveno apleistam dvare.

Tėvui teko net kažkiek laiko jam vadovauti, samdyti darbininkus. Vitas, jau paauglys, mėgo ten jodinėti arkliais, užsisodindavo ir seserį Veroniką. Vaikai kažkiek pasimokė Maišiagalos mokykloje, tačiau artėjant frontui šeima sumanė traukti arčiau namų. Buvo apsisostoję Lazdiujuose. Čia atėjusi tėvo sesuo Anelė pranešė, kad jų sodyba laisva ir gali grįžti namo. Tik tėvo seserų dėka ir išliko namai neužimti (šito jos prašė Krasnagrūdos dvare gyvenusio vokiečio) ir nenusiaubti, nes išvien jos prižiūrėjo.

Petruškevičiai sugrįžo 1944-ųjų vasarą. Savo namuose iš pradžių priglaudė ir gimines Akulionius, kurie grįžė neturėjo kur pasidėti. Po karo, praradus turtus, nelengva buvo kabintis į gyvenimą. Gal todėl Vitas nuo ankstyvos jaunystės dirbo visus sunkius vyriškus ūkio darbus ir

priebėgomis padėdavo prie namų esančioje kalvėje. Sulaukusį pilnametystės Vitą pašaukė į kariuomenę. Buvo pasiūstas net į Katovicus, kur vietoj karinės tarnybos turėjo dirbti anglių kasykloje. Ten pasižymėjo kaip geras ir gabus darbininkas. Privalomai ištarnavęs 2,5 metų Vitas, nors buvo kalbinamas pasilikti, sugrįžo namo. Tuojau vietoj medinės pasistatė molinę kalvę ir atlikusiu nuo ūkio darbų laiku kalviavo. Žmonėms tuo metu kalvio paslaugos buvo labai reikalingos, o Vitas niekam nemokėdavo atsakyti. Užtat ir dirbdavo kartais iki paryčių, jeigu reikėdavo atlikti skubius užsakymus, net kaimynai priekaištaudavo, kad kūjo dūžiai trukdo miegoti. Kalvėje kaustė arklius, pats gamino pasagas, kai nebuvo pirktinių, apkaustydavo ratus, važius ir vežimus, aštrino noragus, akėčias. Padarė ir meninės kalvystės darbų – nukaldino keletą kryžių. Vienas jų iki dabar stovi senojoje Petruškevičių sodyboje, kitas dabartinėje, jau neišlikęs buvo tetos laukuose Krasnagrūdoje. Kai nebuvo kam padėti kalvėje, į pagalbą šaukdavosi savo seserį Veroniką, kol ši nebuvo ištekėjusi, ir su ja pasidalindavo uždarbiu. Vitas buvo apskritai labai darbštus, mokėjo greitai ir gerai nudirbti visus ūkio darbus ir atrodydavo, kad tie darbai jam teikia tik malonumą. Kai užsimodavo pradalgę, sunku buvo suspėti paskui jį sugriebti, – prisimena Veronika.

1957-aisiais Vitas atšventė savo vestuves su Anele Zubavičiūte iš Skarkiškių. Kai parsivedė žmoną, namuose dar gyveno kartu seserys ir broliai, bet greitai vienas po kito tuokėsi ir išėjo gyventi kitur: Danutė į Dusnyčią, Veronika į Rakeliją, Birutė į Skarkiškis, Pijus į Jonaraistį, o jauniausias Antanas į Vaitakiemį. Apie 1967-uosius Vitui tėvai perrašė ūkį ir abu su žmona tapo pilnateisiais šeimnininkais. Petruškevičiai nuo gana seniai iki šiol verčiasi pievininkyste, augina gyvulius. Jų ūkis

Vitas Petruškevičius

vienas geriausių Žagariuose. Gražus gyvenamas namas, funkcionalūs ūkiniai pastatai, naujoviška žemės ūkio technika. Vitas ir Anelė susilaukė trijų vaikų: sūnaus Juozo, dukrų Birutės ir Aldutės. Birutė sukūrė šeimą ir gyvena Burbiškiuose, Aldutė iškeliauja net į Italiją, o sūnus Juozas šiuo metu su savo sūnum Valdu šeimnininkauja gimtuose namuose. Vaisiai apdovanojo Vitą 5 anūkiais ir 5 proanūkiais. Deja, žmona Anelė proanūkių nesulaukė. Jau 13 metų, kaip iškeliauvusi Anapilin.

Vito sveikata smarkiau sušlubavo maždaug prieš 13 metų: pradėjo skųstis kaulų skausmais ir iš trobos bemaž neišeidavo. Liga galutinai paguldė į lovą prieš dvejus metus. Ir sirgdamas buvo geros nuotaikos, kantriai kentė savo negalavimus ir niekaip nenorėjo kreiptis į gydytojus.

Gaila, kad taip mažai progų

pasitaikydavo su juo pakalbėti, o tiek daug atsiminė, taip įdomu buvo klausytis jo pasakojimų, pagražintų taikliu sąmoju. Vitas Petruškevičius mėgo skaityti, visada prenumeravo „Aušrą“. Buvo tautiškai susipratęs žmogus, kurį jaudino mūsų krašto lietuviški reikalai. Kaip ir tėvas, niekada, kol pajėgė, neatsisakydavo visuomeninės veiklos. Atstatant Žagarių bažnytelę jis buvo išrinktas į statybos komitetą. Rėmė atstatymo idėją ir kiek galėdamas prisidėjo darbu. Kaip liudija jo sesuo Veronika, labai mėgo dainuoti, kartais giedodavo prie mirusiųjų. Buvo labai geras brolis, tėvas, senelis, kaimynas, draugas... Apibendrinant reiktų pasakyti: buvo labai geras ir taurus žmogus, kurį visi mėgo ir gerbė. Lai lengva jam būna žemelė.

Tarp asteroidų sukasi ir „Lazauskaitė“

Be aštuonių didžiųjų planetų, kurios sukasi aplink Saulę, arti pagrindinės jos plokštumos skrieja daugybė mažųjų planetų, kitaip dar vadinamų asteroidais. Vienas iš jų – Lietuvos edukologijos universiteto (LEU) Gamtos, matematikos ir technologijų fakulteto (GMTF) prodekanės doc. dr. Romualdos Lazauskaitės pavarde pavadintas asteroidas – šių metų pabaigoje bus gerai matomas aukštai virš horizonto, Tauro žvaigždyne, netoli Krabo ūko.

„Asteroidas „Lazauskaitė“ yra silpnas, matomas tik pro didesnius teleskopus. Tačiau ir kiti asteroidai yra silpni“, – patikslina docentė, išgirdusi apie gerą asteroido matomumą. Įdomu tai, kad šios mažosios planetos aprašyme paminėti ne tik mokslininkės nuopelnai astronomijai, bet ir LEU, kuriame mokslininkė dirba, vardas.

DANGIŠKA DOVANA

Pats asteroidas „Lazauskaitė“ yra nedidelis, kaip ir dauguma, skriejantis asteroidų žiede tarp Marso ir Jupiterio orbitų, maždaug 4 km skersmens,

todėl silpnas objektas. Asteroidai patys nešviečia, o tik atspindi Saulės šviesą. R. Lazauskaitė pasakojo, kad atradimo metu minėtą mažąją planetą nuo Žemės skyrė apie 324 mln. km, o 2016 m. birželį ji buvo nutolusi 612 mln. km. Asteroidas yra 21 ryškio, plika akimi tamsioje vietovėje galima stebėti objektus iki 5 ryškio (kuo objektas silpnesnis, tuo skaičius didesnis). Tokie objektai registruojami tik teleskopais, aprūpintais jautriomis CCD kameromis.

R. Lazauskaitė asteroidų paieška neužsiima. „Mano vardu pavadinto asteroido atradimas yra kolegų nuopelnas, ne mano. Esu jiems labai dėkinga už tokią dangišką dovaną, tačiau tuo pačiu tai yra ir įpareigojimas „nenukrypti nuo Keplerio dėsnų“, t. y., ir toliau užsiimti astronomija ir edukacija. Šiuo metu su kolegomis vėl pradėjau nagrinėti žvaigždžių energijos pasiskirstymą infraraudonojoje spektro srityje“, – paaiškino R. Lazauskaitė, prieš tai aktyviai tyrinėjusi Magelano Debesų žvaigždžių spiečius, seniausias Galaktikos žvaigždes.

Atrasti asteroidą laiko ir pastangų kainuoja tikrai nemažai. „Kolegos fotografuoja dangų kiekvieną giedrą naktį. Tačiau didžiausią laiko dalį šiuolaikinėje astronomijoje užima gautų nuotraukų analizė. Pavyzdžiui, mano vardu pavadintas asteroidas buvo atrastas 2007 m. Iki to laiko dangus buvo fotografuotas daugybę kartų. Paskui vėl fotografuotas tam, kad būtų galima apskaičiuoti jo kūno orbitą“, – sakė dėstytoja.

DAUGIAU KAIP 500 ASTEROIDŲ

Dėl seniausių Galaktikos žvaigždžių tyrimų žinoma mokslininkė pasakojo, kad iš lietuvių daugiausia naujų asteroidų yra atradęs dr. Kazimieras Černis. „Jis yra ir dviejų

kometų, kurios ir pavadintos jo pavarde, atradėjas. Kometos pavadinamos atradėjo pavarde, o jis siūlo vardus asteroidams. Pavyzdžiui, asteroidus „Lietuva“, „Vilnius“, „Čiurlionis“ Krymo observatorijoje dar 1975–1978 m. atrado ir lietuviškais vardais pasiūlė pavadinti Nikolajus Černychas“, – apie naujų dangaus kūnų atradimus kalbėjo R. Lazauskaitė.

Dabar Lietuvos astronomai naujų asteroidų ieško Molėtų observatorijoje nelabai dideliu 0,5 m, o Maunt Grahamo observatorijoje (JAV) – 1,8 m teleskopu. „Naujų asteroidų ieško kelių astronomų grupė: K. Černis, Justas ir Kazimieras Zdanavičiai ir Algirdas Kazlauskas, kurie atrado daugiau kaip 500 naujų asteroidų“, – sakė dėstytoja.

Anot mokslininkės, kad apskaičiuotume asteroidų orbitas, reikia keletu stebėjimų, todėl orbitos nustatytos apie 150 asteroidų iš daugiau kaip 500, kuriuos atrado Lietuvos astronomai. Kai nustatoma orbita, atradėjai siūlo asteroido vardą. „Toku būdu praeitais metais atsirado nauji asteroidų pavadinimai „Kęstutis“, „Marijampolė“, „Juzeliūnas“ ir „Lazauskaitė“, – pasakojo LEU GMTF prodekanė.

Atradėjų dėka elipsinėmis orbitomis tarp Marso ir Jupiterio skrieja jau nemažai asteroidų, pavadintų astronomų vardais: R. Lazauskaitės, astronomijos mokytojo ir ilgamečio LEU universiteto astronomijos dėstytojo Algimanto Ažusienio, Lietuvos astronomų kolegų pavardėmis – prof. habil. dr. Vytauto Straizio, prof. dr. Antano Bartkevičiaus, doc. dr. Jokūbo Sūdžiaus, prof. habil. dr. Gražinos Tautvaišienės ir kt. Įamžinta ir nemažai miestų pavadinimų: be Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, yra ir mažesnių miestelių: Molėtai, Plungė, taip pat gimtasis R. Lazauskaitės miestas Jonava.

Romualda Lazauskaitė

Seniausias lietuviškas desertas įamžintas pašto ženkle

Lietuvos paštas išleido naują pašto ženklą tema „Kulinarijos paveldas“. Liepos 9-ąją apyvarčioje pasirodžiusiame pašto ženkle įamžintas vienas seniausių lietuviškos virtuvės desertų – agurkai su medumi.

Naująjį pašto ženklą, kurio tiražas – 500 tūkst. egzempliorių, sukūrė dailininkė Aušrelė Ratkevičienė. Šio pašto ženklo nominalas – 0,39 euro.

„Kiekvienais metais kviesdami gyventojus siūlyti temas leisimiams pašto ženkams dažnai sulaukiame pasiūlymų įamžinti įvairius lietuviškos virtuvės patiekalus: nuo tradicinių cepelinų iki šaltibarščių. Pristatydami Lietuvos kulinarijos paveldą išleidžiame pašto ženklą, kuriame bus įamžintas kunigaikščių ir karalių dvare itin mėgtas desertas – agurkai su medumi.

Naujuoju pašto ženklu ženklintos siuntos, kurios pasklis po visą pasaulį, bus proga ir užsieniečiams

susipažinti su tradicine lietuvių virtuve, o susidomėjus – atrasti agurkų su medumi skonį“, – teigė Lietuvos pašto Pardavimų tarnybos direktorius Aurimas Čiagus.

Kartu su pašto ženklu, skirtu Lietuvos kulinarijam paveldui, apyvarčioje pasirodė ir pirmosios dienos vokas. Liepos 9 d. pašto korespondencija, apmokama šiuo pašto ženklu, Vilniaus centriniame pašte buvo antspauduojama pirmosios dienos datos spaudu.

Agurkai su šviežiu medumi – vienas seniausių lietuviškos virtuvės desertų, žinomas jau nuo XIV a. Pasak istorikų, šis gardėsis buvo itin vertinamas Lietuvos didžiojo kunigaikščio ir Lenkijos karaliaus Jogailos dvare.

Į amžinybę iškeliavo
A. A. ANELĖ ŽILINSKIENĖ
gimė 1917 m. rugsėjo 2 d. – mirė 2016 m. rugpjūčio 18 d.
iš Vaiponios kaimo, iki mirties gyvenusi Suvalkuose
pas dukrą Anelę.

Tariame nuoširdžius padėkos žodžius giesmininkams už labai gražiai atliktas giesmes, Punsko parapijos klebonui, vargonininkui, zakristijonui už patarnavimą.
Dėkui Vaiponios kaimo gyventojams, giminėms, kaimynams, draugams už maldas, aukas, gėles, užuojautos žodžius. Dėkojame visiems, kurie lydėjo velionę į paskutinę kelionę.
Ačiū laidotuvių namų savininkams D. ir K. Aleksams bei restorano „Sodas“ savininkui P. Krakauskui.

Vaikai Anelė, Onutė, Gediminas, Antanas ir Juozas su šeimomis

2016 m. rugsėjo 10 d.
į amžinybę iškeliavo
**A. A. VYTAUTAS PAULIUS
PETRUŠKEVIČIUS**
iš Žagarių.

Nuoširdžiai dėkojame už gydymą ir rūpestingą slaugymą Seinų ligoninės gydytojams ir seselėms. Karštai dėkojame dalyvavusiems laidotuvėse giesmininkams, giminėms, kaimynams, velionio draugams ir pažįstamiems. Ačiū už giesmes, maldas, gėles, aukas ir užuojautą. Kunigui dėkojame už atnašautas šv. Mišias.

**Sūnus Juozas ir dukra Birutė su šeimomis,
dukra Aldutė**

*Kiek daug žiedų pražydo ir nurvyto,
Kiek daug šviesių pavasarių sutikot Jūs,
O Jūs vis einat vienas šalia kito
Per įvairius gyvenimo kelius.
O kiek kelių, kelelių pražygiuota,
Juk 40 metų Jūs kartu!
Visas dienas užmirškit debesuotas,
Širdy tebus vien gera ir džiugu.
Ir leiskit mums pakelt šampano taurę,
Naujai uždegti židinių šeimos,
Laimingai tęskite pradėtą kelią
Ir nenukrypkite nuo jo.*

Prieš 40 metų spalio 17 dieną aukso žiedus
sumainė **Emilija ir Juozas Slabašauskai**,
gyvenantys Žvikelių kaime.
Nuoširdžiausi sveikinimai rubininių vestuvių
proga. Daug sveikatos, Dievo palaimos bei ilgų
ir gražių gyvenimo metų kartu linki

Vaikai su šeimomis

*Lai Tavo gyvenimą vis puošia
Skambiausios ir linksmiausios dainos,
Veidas te visad švyti šypsena ir džiaugsmu,
Kuriuo moki dalintis su kitais, pakeli nuotaikas visų.*

2016 m. spalio 14 d. gimtadienį švęs
Onutė Lastauskienė iš Aradnykų.
Šia proga Ją sveikina

*Vyras Vitas, sūnūs Darius ir Romas su šeimo-
mis bei Seinų krašto saviveiklininkai*

**PARDUODAME AKMENS ANGLĮ
patraukliomis kainomis.**

Perkant daugiau kaip 4 tonas
tonos kaina 550 zł.

Juozas Zubavičius, Seinai, Konarskio g. 4
Tel. 606 459 579, 87 5173 137

LIETUVIŠKŲ LEIDINIŲ 2017 M. PRENUMERATOS KAINOS

Šalis	Laikotarpis	Aušra	Aušrelė	Suvalkietis
Lenkija	metai	36	6	4
	pusmetis	18	3	2
	ketvirtis	9	1,5	1
Europa (nepirmenybiniu paštu)	metai	84	20	20
	pusmetis	42	10	10
	ketvirtis	21	5	5
Europa (pirmenybiniu paštu)	metai	112	40	40
	pusmetis	56	20	20
	ketvirtis	28	10	10
Kitos užsienio šalys (nepirmenybiniu paštu)	metai	88	20	20
	pusmetis	44	10	10
	ketvirtis	22	5	5
Kitos užsienio šalys (pirmenybiniu paštu)	metai	124	40	40
	pusmetis	62	20	20
	ketvirtis	31	10	10

Lietuvos žiniasklaida

2016 09 26 – 10 08

Ši kartą šalies žiniasklaidoje, be tradicinių temų – rinkimai, politiniai skandalai, pabėgėliai – pagrindiniu herojumi tapo pasieniečių šuo Ramzis. Visuomenės akyse šis keturkojis pasirodė didvyriu, kuriam net siūlyta pastatyti paminklą.

Istorija prasidėjo prie Lietuvos-Rusijos sienos, Pagėgių rajone. Pasieniečiai persekiojo kontrabandininkus. Tuo metu tame pačiame miške buvo medžiojama. Vienas iš medžiotojų, pamatęs atbėgantį tarnybinį šunį, kuris segėjo specialią liemenę, keturkojį nušovė. Kaip vėliau sakė pasieniečiai, tai pirmas toks atvejis per visą tarnybos laiką.

Dar labiau žiniasklaida ir visuomenė „užvirė“, kai paaiškėjo, jog šunį nušovė Seimo pirmininko pavaduotojo Kęsto Komskio brolis Arvydas, kuris 2006 metais kateriu mirtinai sužalojo septyniolikmetį ir pabėgo. Tada teismas jį nuteisė tik už laivybos taisyklių pažeidimus.

Pagėgiai neoficialiai vadinami vienu cigarečių kontrabandos iš Kaliningrado srities centrų, o daugelio vietinių gyventojų akyse keturi broliai Komskiai – nekarūnuoti to krašto karaliukai, kalbama, prasigyvenę ir iš neleistinos veiklos. Vienas iš keturių brolių dabar yra Pagėgių meras.

Kaip pranešė žiniasklaida, žioplas šaulys iškart po įvykio buvo suimtas ir uždarytas į areštinę. Kadangi Baudžiamajame kodekse nėra straipsnio dėl gyvūno nužudymo, A. Komskiu pareikšti įtarimai dėl tyčinio pasieniečių turto sugadinimo pavojingu būdu. Ar A. Komskis kaip nors susijęs su tais kontrabandininkais, kurių ieškojo pasieniečiai, kol kas nežinoma.

Portalui lrytas.lt Seimo narys

K. Komskis kalbėjo: „Bet koku atveju aš labai apgailėstauju, kad įvyko toks incidentas. Tikrai, labai gaila šuns netekties. Šiuo metu vyksta ikiteisminis tyrimas, kuris parodys, ar brolis šovė, ar kitas šovė.“

Jis ir kiti broliai teigė, jog buvo tamsu, šaulys uniformuoto pasieniečių šuns nepažino, manė, kad jį puola vilkas, ir netikėtai iššovė.

Tuo metu pasieniečiai pateikė kitokią šio įvykio versiją. Kai nuaidėjo šūvis, buvo dar šviesu, o Ramzis, bandydamas užuosti staiga pradingusius kontrabandininkų pėdsakus, ramiai traukė miško keliuku ir nieko nepuolė.

Seimo narys K. Komskis kitą dieną išplatino pranešimą, kuriame teigė abejojantis, ar ikiteisminį tyrimą atliekant Valstybės sienos apsaugos tarnybai (VSAT) tyrimas gali būti objektyvus. Todėl norintis, kad ikiteisminį tyrimą dėl jo brolio nušauto tarnybinio šuns perimtų Generalinė prokuratūra.

Į tokį Seimo nario elgesį sureagavo jo kolegos parlamentarai. „Manau, kad Seimo vicepirmininkas pasielgė neapdairiai ir jis tikrai neturėtų kištis į šio klausimo sprendimą, – agentūrai BNS sakė Seimo pirmininkė Loreta Grauzinienė. – Juo labiau kad kalbama apie jo brolį. Kai su Seimo nariu pačiu asmeniškai nėra susiję, tai tikrai yra keistas prašymas.“

L. Grauzinienė paragino K. Komskį atsistatydinti iš Seimo vicepirmininko pareigų, nes kreipimusi gali būti sumaišyti viešieji ir privatūs interesai.

„Aš manau, kad Seimo narys, ypač užimantis Seimo pirmininkės pavaduotojo pareigas, turi visiškai nusišalinti nuo brolio bylos svarstymo ir juo labiau nenurodinėti, kas ir kur

turėtų šį tyrimą atlikti. Tai yra spaudimas teisėsaugai“, – BNS teigė opozicijos lyderis Andrius Kubilius.

Nieko keisto, jog K. Komskį ginti ėmė partietis Rolandas Paksas. Kaip pranešė BNS, jis ragino nesieti Seimo vicepirmininko K. Komskio su jo brolio nušauto pasieniečio šuns istorija. „Tvarkos ir teisingumo“ pirmininkas žurnalistams pareiškė: „Aš labai norėčiau, kad atsipeikėtų tie, kurie sukūrė šitą skandalą. Aš pats turiu šunį ir suprantu, kad labai gaila, kai taip įvyksta, bet aš labai skiriu politiką Kęstą Komskį nuo nelaimingo įvykio, kuris įvyko kitame Lietuvos krašte. Baikit.“

Piliečiai visokiais būdais reiškė užuojautą žuvusiam keturkojui. Kaip rašė žiniasklaida, socialiniame tinkle „Facebook“ specialiai jam sukurtame puslapyje „Pareigūnas Ramzis – In memoriam“ buvo rašoma: „Atlikdamas tarnybines pareigas žuvo VSAT Pagėgių rinktinės keturkojis pareigūnas – belgų aviganis Ramzis. Puiškus, perspektyvus šuo ir pareigūnas! Manome, kad pats laikas jo ir visų kitų jo keturkojų bendražygių tarnybą įprasmingi paminklu ar bent memorialine lenta.“ Palaikančių tokią iniciatyvą atsirado daugybė.

Paskutinė naujiena šioje istorijoje – kaip rašė lrytas.lt, A. Komskis, iš pradžių teisinėsis ir atsiprašinęs, nutarė pereiti į puolimą. Savo skunde generaliniam prokurorui jis rašė, kad ikiteisminį tyrimą jo atžvilgiu pradėjęs VSAT pareigūnas piktnaudžiavo tarnybine padėtimi, nes neturėjo teisės pradėti tokio tyrimo, juolab pareikšti įtarimų. Anot A. Komskio, nuo pat mirtino šūvio į šunį buvo aišku, kad VSAT turi būti civilinis

ieškovas, o pagal įstatymus ta pati institucija negali tuo pat metu atlikti ikiteisminio tyrimo ir būti civilinis ieškovas. A. Komskis tvirtina, kad iškart po incidento VSAT pareigūnai apie įvykį turėjo pranešti teritoriniam policijos komisariatui. Ir tik jis buvo kompetentingas spręsti, ar kelti baudžiamąją bylą.

Įtariamąjį tvirtinimu, instrukcijas pažeidė ir kinologas, kuris net neturėjo teisės paleisti šuns nuo pavardžio!

Kaip rašė lrytas.lt, A. Komsčio gynėja advokatė Aušra Ručienė dėl kilusio skandalo išvelgė ir politinį atspalvį. „Manau, kad VSAT be pagrindo, pati būdama civilinė ieškovė, inicijavo ikiteisminį tyrimą tik dėl artejančių rinkimų į Seimą. Tad nekeista, kad pažeidžiant įstatymus buvo pavišinti ikiteisminio tyrimo duomenys, įvykis buvo plačiai aptarinėjamas ir vos nesurengtas linčo teismas žmogui, kuris vidury miško tik gynė savo gyvybę. Esu įsitikinusi, kad jei ne garsi Komsčio pavardė, nei tyrimo, nei tokio skandalo nebūtų buvę“, – kalbėjo advokatė.

Iš politikų tapti pagrindine žiniasklaidos veikėja šįkart garbė teko Lietuvos švietimo ir mokslo ministrei Audronei Pitrenienei. Kazkada ji nustebino geografijos žiniomis pareikšdama, kad Merkio ir Ūloš upėmis plaukiojo ne Varėnos, o Šilutės rajone. Dabar – ir vėl: viena Lazdijų žurnalistė atkreipė dėmesį į Darbo partijos deleguotos ministrės rinkiminį lankstinuką, kuriame žodis „ačiū“ buvo parašytas ne su „ū“, o su „ų“. Be abejo, šis pavišintas faktas nepraslydo nepastebėtas pro interneto skaitytojų ir žurnalistų akis. „Facebook“ tinkle pasipylė pasityčiojimų iš ministrės banga.

Žurnalistas Rimvydas Valatka „Žinių radijo“ komentare apie tai kalbėjo: „Tai galima suprasti: „ačiū“ – lietuviškas žodis, kurį rašyti išmokstame pirmose klasėse. Ir jei tokio žodžio be klaidų neparašo švietimo ir mokslo ministrė ar jos įgalioti asmenys, tai

kokia tada švietimo būklė Lietuvoje? Ar gali taip būti, kad Lietuva pamažu, bet garantuotai grįžta šimtą metų atgal, kai didžioji dalis visuomenės buvo tiesiog neraštinga?“

„Lietuvos švietimas yra tikrai unikalūs reiškinys. Net pradinukai išmokomi, kad žodį „ačiū“ reikia rašyti su raide „ū“, o štai švietimo ministrės Audronės Pitrenienės lankstinuke puikuojasi kitoks žodelis – „ačių“. Laikas rašyti dvejetą“, – ironizavo dienraštis „Vakaro žinios“.

Ministrė teisinosi, kad ne ji kalta dėl lankstinuke atsiradusios klaidos. Tačiau, anot apžvalgininkų, tai rodo liūdną Lietuvos realybę.

„Lietuvos ryto“ televizijai A. Pitrenienė apie *ačių* sakė: „Dievuliau, negi jūs esat tokie keisti ir galvojat, kad tą nosinę „pakabinau“ aš? Aš negalvoju, kad ir jums neatsitinka visko. Visiems atsitinka visko. Aš tų lankstinukų dar nesu čiupinėjusi.“

Jau minėtas R. Valatka televizijai kalbėjo: „Juokingiau ir gaudžiau, kad pradedant šią kadenciją, Prezidentė rengė anglų kalbos kursus ministrams. Man regis, kad būtų geriau visiems kandidatams į Seimą praeiti raštingumo kursą arba parašyti diktantą.“

Po keleto dienų – vėl žiniasklaidos dėmesys A. Pitrenienei. Mokytojų dienos proga šalies pedagogams skirtose padėkose – vėl rašybos klaida. Ministrės pasirašytose padėkose, kuriose dėkojama „už ilgametį nuosirdų ir kūrybingą pedagoginį darbą“, žodis „pedagoginį“ parašytas su klaida – „pedadoginį“.

„Be abejo, atkreipiau dėmesį (į klaidą), tačiau tikrai nesureikšminau. Visiems žmogiška yra klysti, nuo to mano darbo įvertinimas, tai, jog mano pasiekimai yra matomi, tikrai nesumenko. Aš esu dėkingas ministerijai, ir juokauju, kad turiu unikalią padėką“, – portalui delfi.lt kalbėjo vienas iš apdovanotųjų. Jis sakė manantis, kad minėta ministrės A. Pitrenienės klaida – neatidumo, bet ne neraštingumo pavyzdys.

Tuo metu kitas pedagogas, gavęs apdovanojimą, klausė: „Kaip man pasikabinti šitą padėką kabinete? Ką man paaiškinti tiems, kurie skaitys ir šaipysis?“

„Kauno diena“ paskelbė piliečių apklausos, kurią organizavo komunikacijos agentūra „Agency 1323“, rezultatus. Agentūra praeivių klausinėjo, kuris iš politikų viešojoje erdvėje pastarosiomis dienomis atrodė prasčiausiai.

Ir čia praeiviai pirmąją vietą skyrė į gramatinių klaidų skandalą patekusiai Lietuvos švietimo ir mokslo ministrei A. Pitrenienei. Antroji apklausoje buvo Seimo pirmininkė L. Graužinienė: gyventojai nepamiršo ankstesnių jos kalbų „perlų“ ir apibūdino kaip žmogų, netinkantį tokioms aukštoms pareigoms. Trečiojoje vietoje liko premjeras Algirdas Butkevičius. Praeiviai jį kritikavo už prastą kalbėjimą angliškai ir itin dažną nuomonės kaitaliojimą. Kai kurie tai traktavo kaip išsisukinėjimą nuo tiesos sakymo.

„Kalbininkai atkreipia dėmesį, kad politikus turėtume vadinti kone pagrindiniais viešosios erdvės puoselėtojais, tačiau tenka pripažinti, kad elitinių pasisakymo pavyzdžių Lietuvoje girdėti ne tiek jau daug“, – rašė „Kauno diena“.

PARDUODAMA SODYBA

Viešartų kaime,
1 km iki Lenkijos sienos,
prie gero kelio.
Yra 4 ha žemės.

Tel. 861854327